

Latvijas mikrouzņēmumu un mazo uzņēmumu īpašnieku finanšu pratības aptauja

Latvijas mikrouzņēmumu un mazo uzņēmumu īpašnieku finanšu pratības aptauja

Veikta, izmantojot *"OECD/INFE Survey Instrument to Measure the Financial Literacy of MSMEs"* metodoloģiju un jautājumus

Latvijas Bankas pasūtītais kvantitatīvais pētījums

Mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu finanšu pratība

ir informētības, zināšanu, prasmju, attieksmes un uzvedības kopums, kuram jāpiemīt mikrouzņēmuma, mazā vai vidējā uzņēmuma īpašniekam vai vadītājam, lai pieņemtu efektīvus finanšu lēmumus, sākot un vadot biznesu, nodrošinot tā ilgtspēju un izaugsmi.*

* OECD (2018), OECD/INFE Core competencies framework on financial literacy for MSMEs

Aptaujas tehniskā informācija	3
Aptaujāto uzņēmumu profils	4
Galvenie rezultāti	9
1. Finanšu produkti	6
2. Uzņēmuma finanšu plānošana un vadīšana	10
3. Finanšu zināšanas un attieksme	18
4. Finanšu izglītība un aizsardzība	26
5. Finanšu pratības indkess	30

Pētījuma veicējs: sabiedriskās domas pētījumu centrs SKDS

Mērķa grupa: Latvijas aktīvie, neatkarīgie un uz peļņu orientētie privātā un tirgu sektora uzņēmumi, kuros ir līdz 50 darbiniekiem; to īpašnieki, kas ir iesaistīti finanšu lēmumu pieņemšanā

Izlases apjoms: 500 respondentu

Izlases veidošanas avots: Centrālās statistikas pārvaldes (CSP), *Lursoft* un publiski pieejamās uzņēmumu datubāzes

Izlases metode: kvotu izlase, kas balstīta uz izlasei atbilstošo Latvijas uzņēmumu skaitu NACE 2 grupās saskaņā ar CSP datiem par 2021. gadu

Aptaujas metode: CATI (telefonintervijas)

Aptaujas valoda: latviešu un krievu

Ģeogrāfiskais pārklājums: visa Latvija

Aptaujas veikšanas laiks: 02.10.2023.–31.10.2023.

Datu svēršana: atbilstoši CSP 2021. gada statistikai pēc pazīmēm: atrašanās vieta, darbinieku skaits. Šajā materiālā norādīti svērti procenti un nesvērts skaits.

MĒRĶA GRUPAS Uzņēmumi atbilstoši NACE 2 kodiem	Plānotās kvotas	Sasniegtās kvotas
(A) Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	21	21
(B) Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	1	1
(C) Apstrādes rūpniecība	44	44
(D) Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	2	2
(E) Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	2	2
(F) Būvniecība	47	47
(G) Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	116	116
(H) Transports un uzglabāšana	33	33
(I) Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	20	20
(J) Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	30	30
(K) Finanšu un apdrošināšanas darbības	6	6
(L) Operācijas ar nekustamo īpašumu	38	38
(M) Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	70	70
(N) Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	26	26
(P) Izglītība	8	8
(Q) Veselība un sociālā aprūpe	11	11
(R) Māksla, izklaide un atpūta	10	10
(S) Citi pakalpojumi	15	15
Kopā	500	500

Aptaujāto uzņēmumu profils

		Kol. %	Skaits
Darbības uzsākšanas gads	2003. gads un senāk	30.6	179
	2004. gads–2007. gads	14.3	76
	2008. gads–2012. gads	24.4	99
	2013. gads–2017. gads	15.0	68
	2018. gads–2023. gads	15.4	77
	Nezina	0.3	1
Darbības nozare	Ražošana (NACE 2 kodi: A, B, C, D, E)	9.8	70
	Tirdzniecība (NACE 2 kods: G)	20.8	116
	Būvniecība (NACE 2 kods: F)	6.3	47
	Pakalpojumi (NACE 2 kodi: H, I, J, K, L, M, N, P, Q, R, S)	63.1	267
Darbinieku skaits	1 persona	41.1	101
	2 līdz 4 personas	36.8	152
	5 līdz 9 personas	10.4	100
	10–19 personu	7.3	85
	20–50 personu	4.4	62
Gada apgrozījums iepriekšējā finanšu gadā	Līdz 10 000 €	14.7	50
	No 10 000 € līdz 50 000 €	34.2	109
	No 50 000 € līdz €100 000	14.7	71
	No 100 000 € līdz 500 000 €	20.3	127
	No 500 000 € līdz 1 milj. €	5.4	52
	No 1 milj. € līdz 2 milj. €	3.9	38
	No 2 milj. € līdz 10 milj. €	3.2	35
	No 10 milj. € līdz 50 milj. €	0.8	6
	Nezina	1.9	7
Reģions	Rīga	51.7	172
	Pierīga	13.7	91
	Vidzeme	9.5	61
	Kurzeme	9.6	66
	Zemgale	9.1	56
	Latgale	6.4	54
Eksporta statuss	Uzņēmumi, kas eksportē	26.9	153
	Uzņēmumi, kas neeksportē	72.0	345
	Nezina	1.1	2

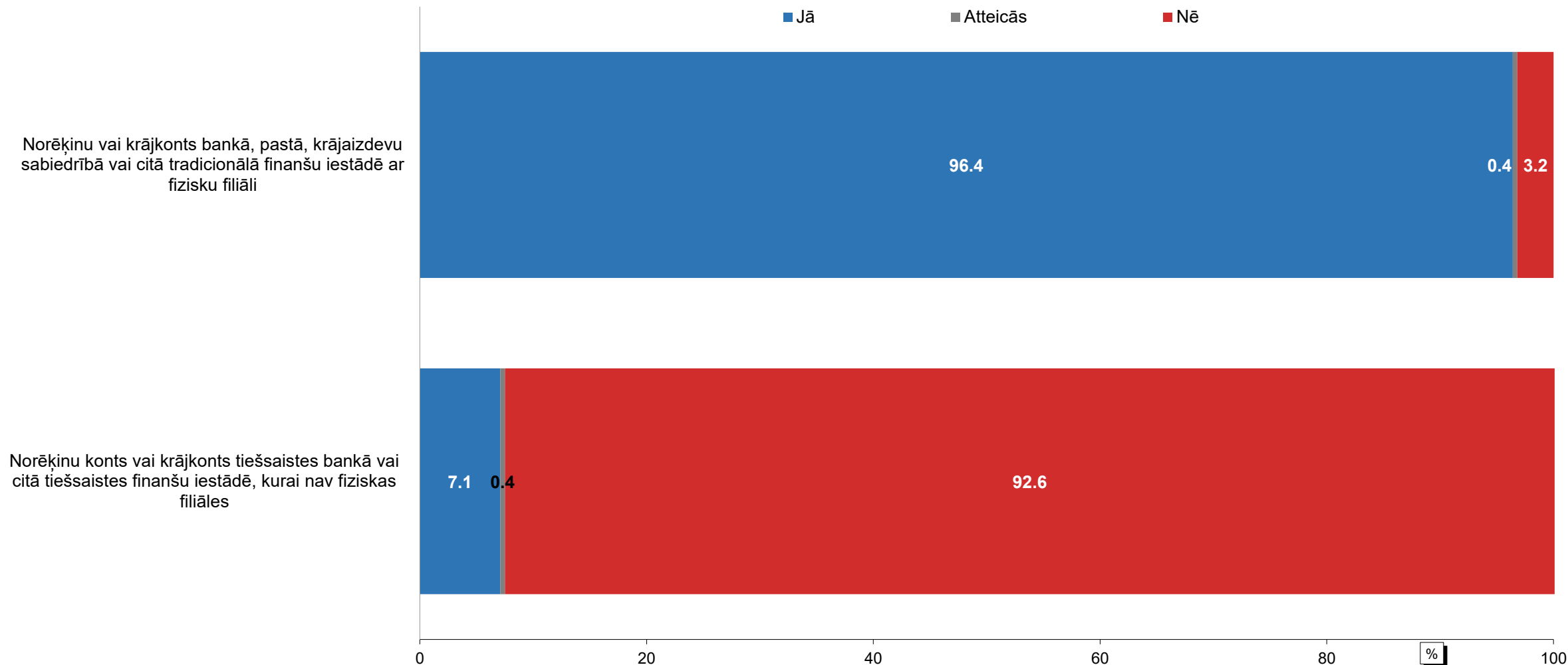
		Kol. %	Skaits
Dzimums	Vīrietis	70.7	372
	Sieviete	29.3	128
Vecums	20–29 gadi	2.1	7
	30–39 gadi	15.2	80
	40–49 gadi	32.0	146
	50–59 gadi	26.6	136
	60–69 gadi	19.3	105
	70–79 gadi	3.2	17
	80 gadu un vecāks/-a	0.9	5
Augstākais izglītības līmenis	Atteicās	0.8	4
	Doktora vai maģistra grāds	42.9	202
	Bakalaura grāds	33.5	169
	Vidējā vai profesionālā vidējā izglītība	23.3	126
	Pamatizglītība	0.4	2
Ieguvis ar uzņēmējdarbību, ekonomiku vai finansēm saistītu izglītību	Atteicās	0.1	1
	Jā	58.4	294
Laiks uzņēmuma īpašnieka pozīcijā	Nē	41.2	203
	Mazāk nekā gadu	0.7	3
	No 1 līdz 2 gadiem	0.8	4
	No 2 līdz 5 gadiem	7.5	35
	No 5 līdz 10 gadiem	14.0	70
	Vairāk nekā 10 gadu	76.4	386
	Nezina	0.2	1
Vecākiem kādreiz ir piederējis uzņēmums	Atteicās	0.4	1
	Jā	18.3	95
	Nē	81.0	402
	Nezina	0.2	1
	Atteicās	0.5	2

Bāze: visi respondenti, n = 500

1. FINANŠU PRODUKTI

1. Finanšu produkti

Vai jūsu uzņēmumam ir kāds no šiem kontiem?

Bāze: visi respondenti, n = 500

1. Finanšu produkti

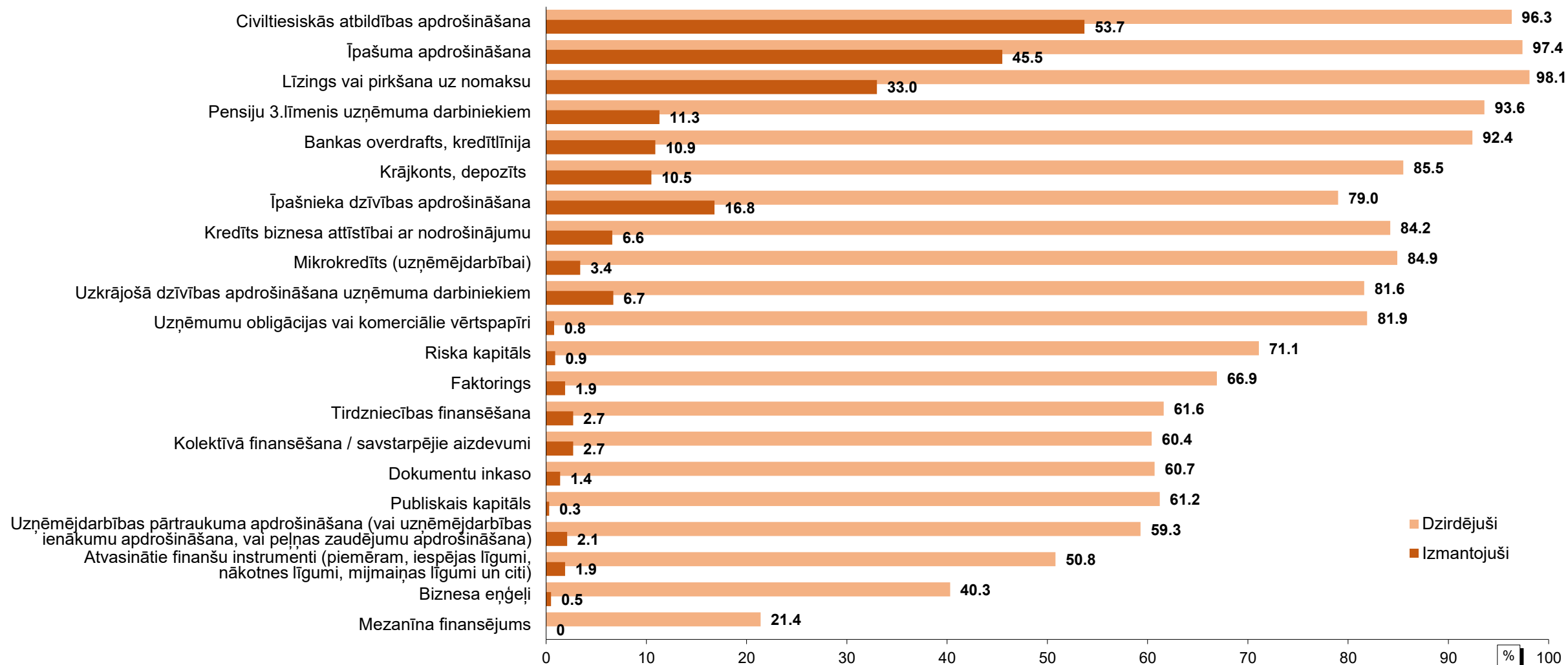
Jūs minējāt, ka jums ir uzņēmuma norēķinu konts vai krājkonts. Vai varat man pateikt, kurš no šiem apgalvojumiem vislabāk raksturo jūsu situāciju?"

Bāze: respondenti, kuriem ir uzņēmuma norēķinu konts vai krājkonts, n = 498

1. Finanšu produkti

*Vai esat dzirdējis/-usi par šāda veida finanšu produktu vai pakalpojumu saistībā ar savu uzņēmumu?
Vai jūs to pašlaik izmantojat vai esat izmantojis/-usi savam uzņēmumam pēdējo 24 mēnešu laikā ?"*

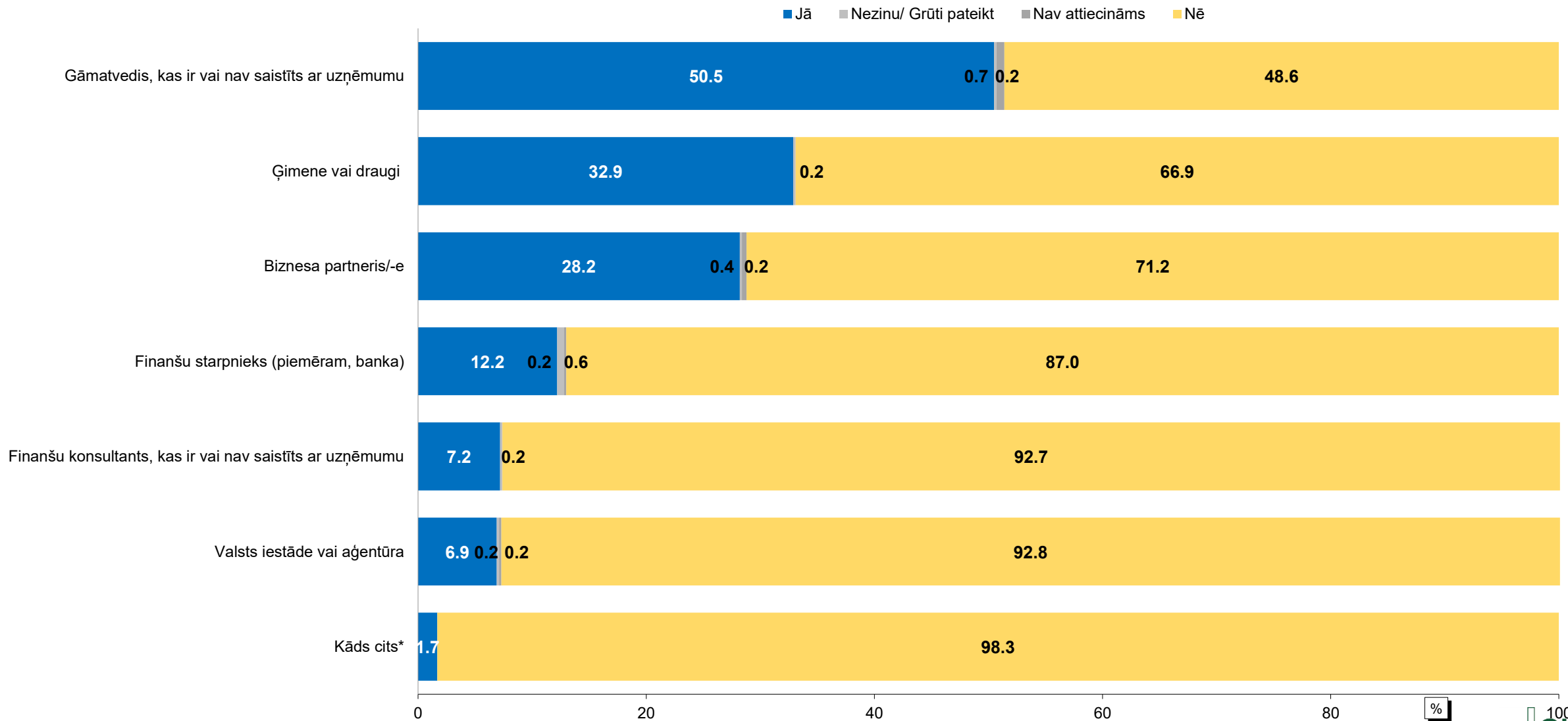
Bāze: visi respondenti, n = 500

* Grafikā attēloti procenti no visu aptaujāto bāzes, ieskaitot respondentus, kuri nebija dzirdējuši par konkrēto produktu.

2. UZŅĒMUMA FINANŠU PLĀNOŠANA UN VADĪŠANA

2. Uzņēmuma finanšu plānošana un vadīšana

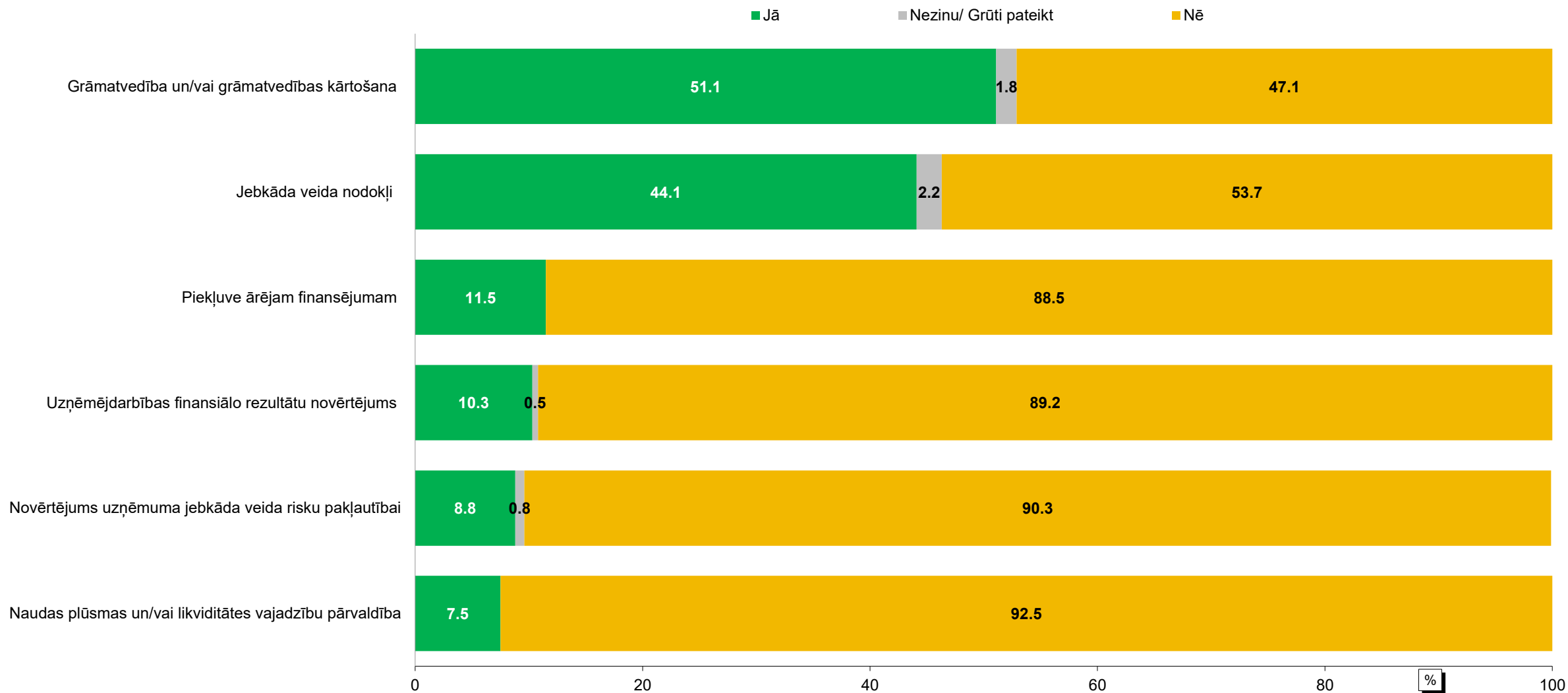
Vai pēdējo 24 mēnešu laikā kāds no šiem cilvēkiem jums ir palīdzējis pieņemt finanšu lēmumus attiecībā uz jūsu uzņēmumu?

12 Bāze: visi respondenti, n = 500
10.2023. * Citas minētās atbildes: jurists (minēts 3 reizes), kolēģis (minēts 2 reizes) 2. uzņēmuma īpašnieks, advokāts, citi īpašnieki, Dievs, psihoterapeits, valde, zīlniece.

2. Uzņēmuma finanšu plānošana un vadīšana

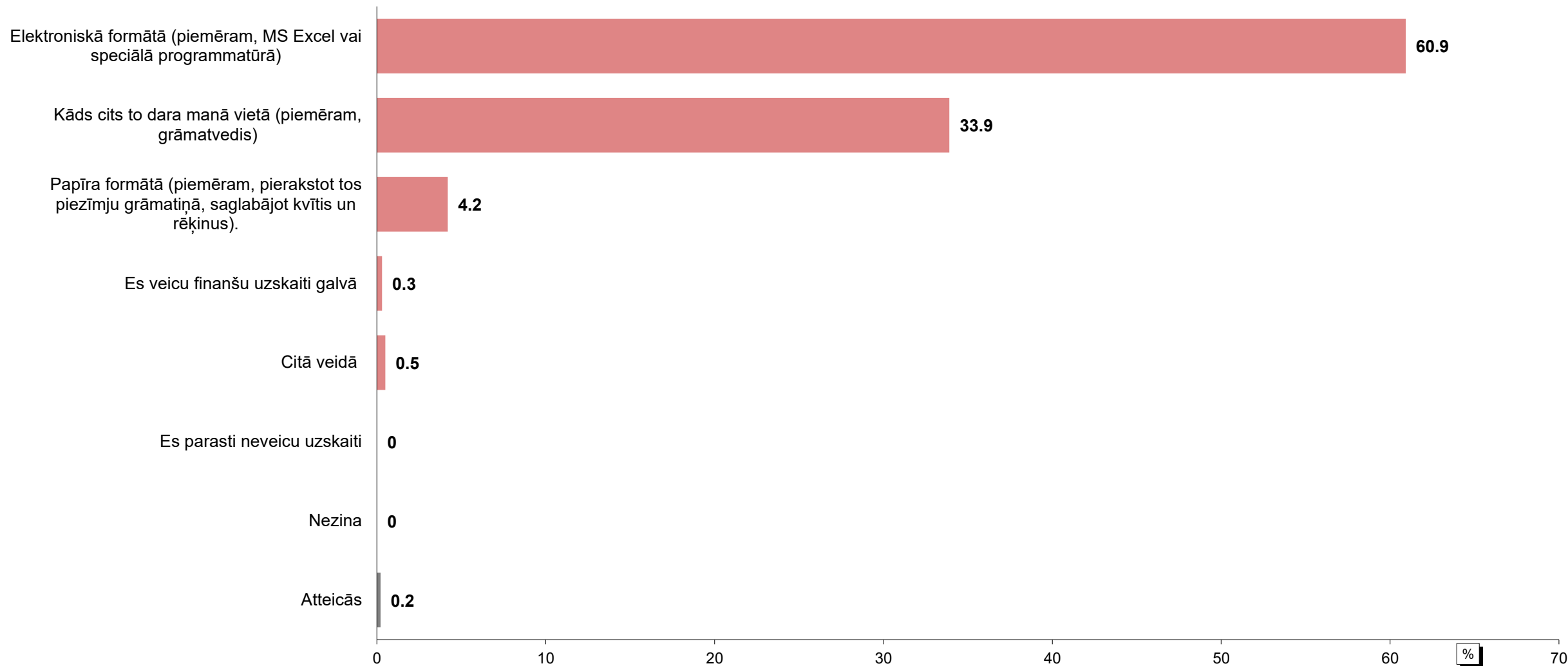
Vai pēdējo 24 mēnešu laikā esat lūdzis/-gusi palīdzību kādā no šādiem jautājumiem

Bāze: visi respondenti, n = 500

2. Uzņēmuma finanšu plānošana un vadīšana

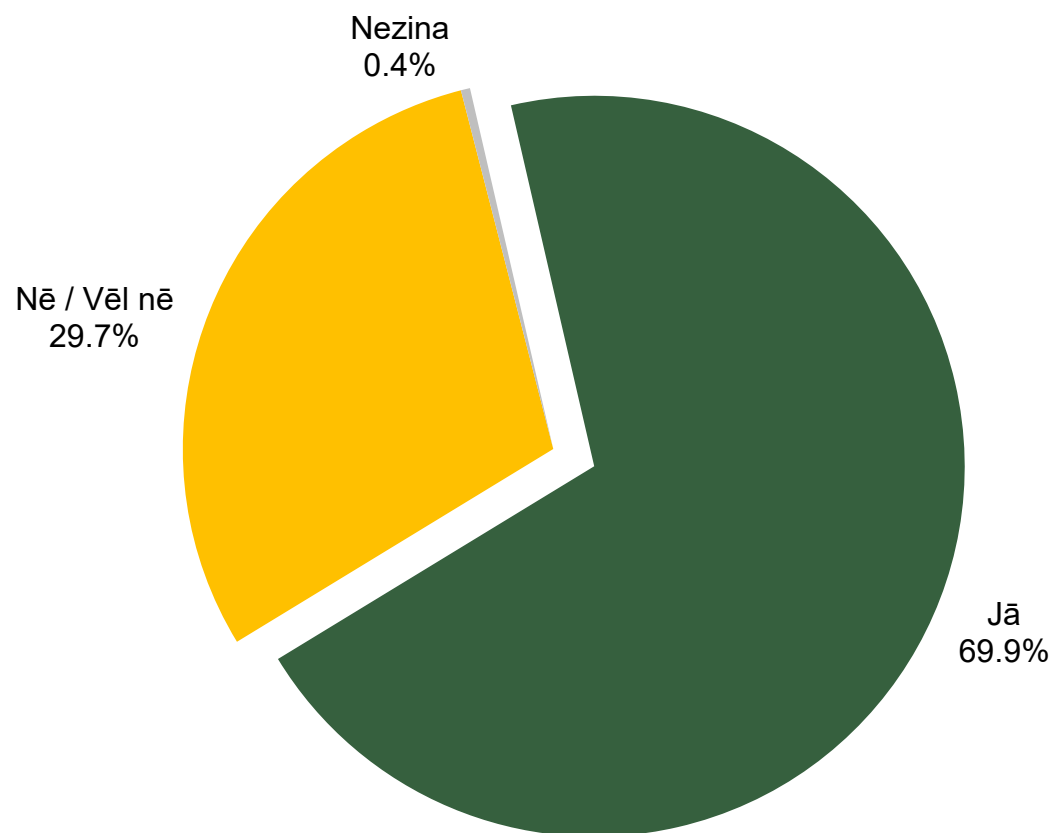
Kā jūs sekojat uzņēmuma finanšu uzskaiti?

Bāze: visi respondenti, n = 500

2. Uzņēmuma finanšu plānošana un vadīšana

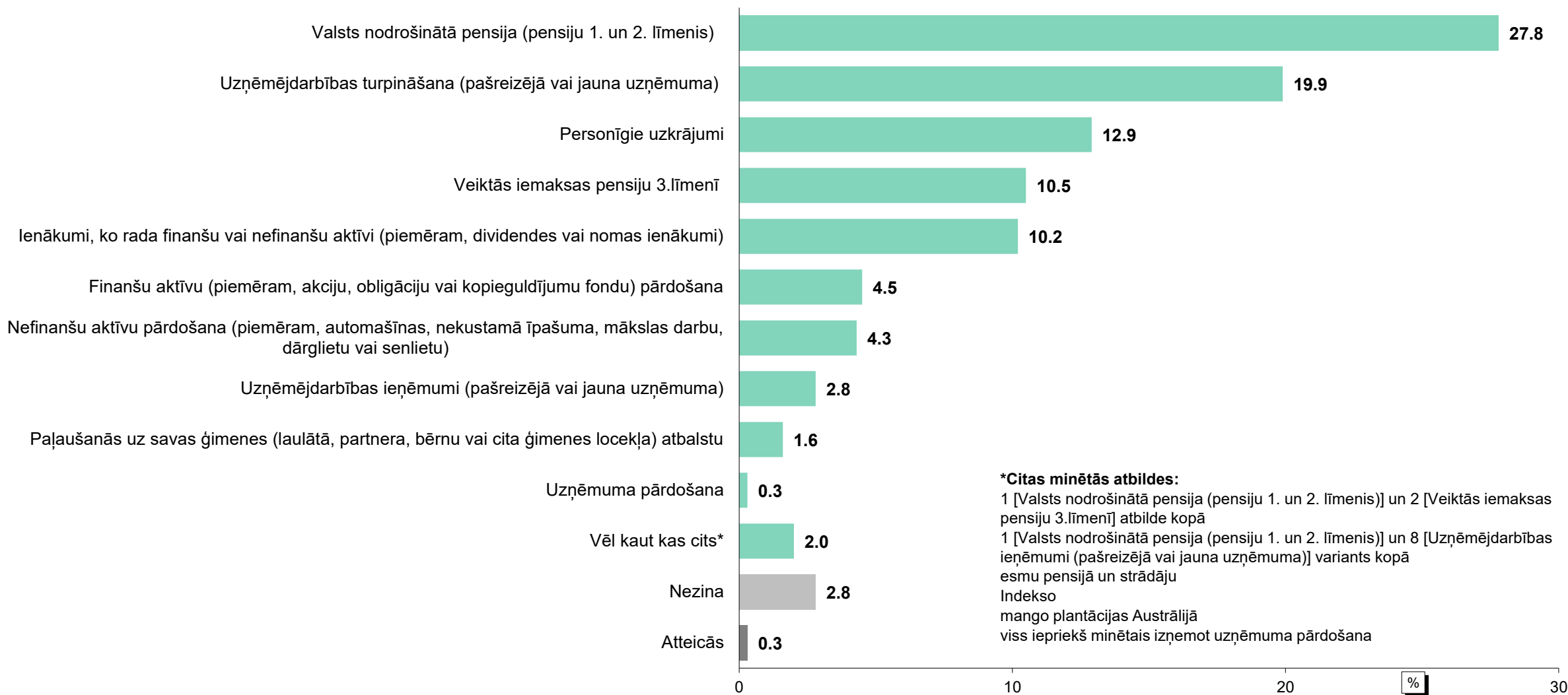
Vai esat domājis par to, kā finansēsiet savu pensiju vai uzturēsiet sevi, kad vecuma dēļ vairs nestrādāsiet?

Bāze: visi respondenti, n = 500

2. Uzņēmuma finanšu plānošana un vadīšana

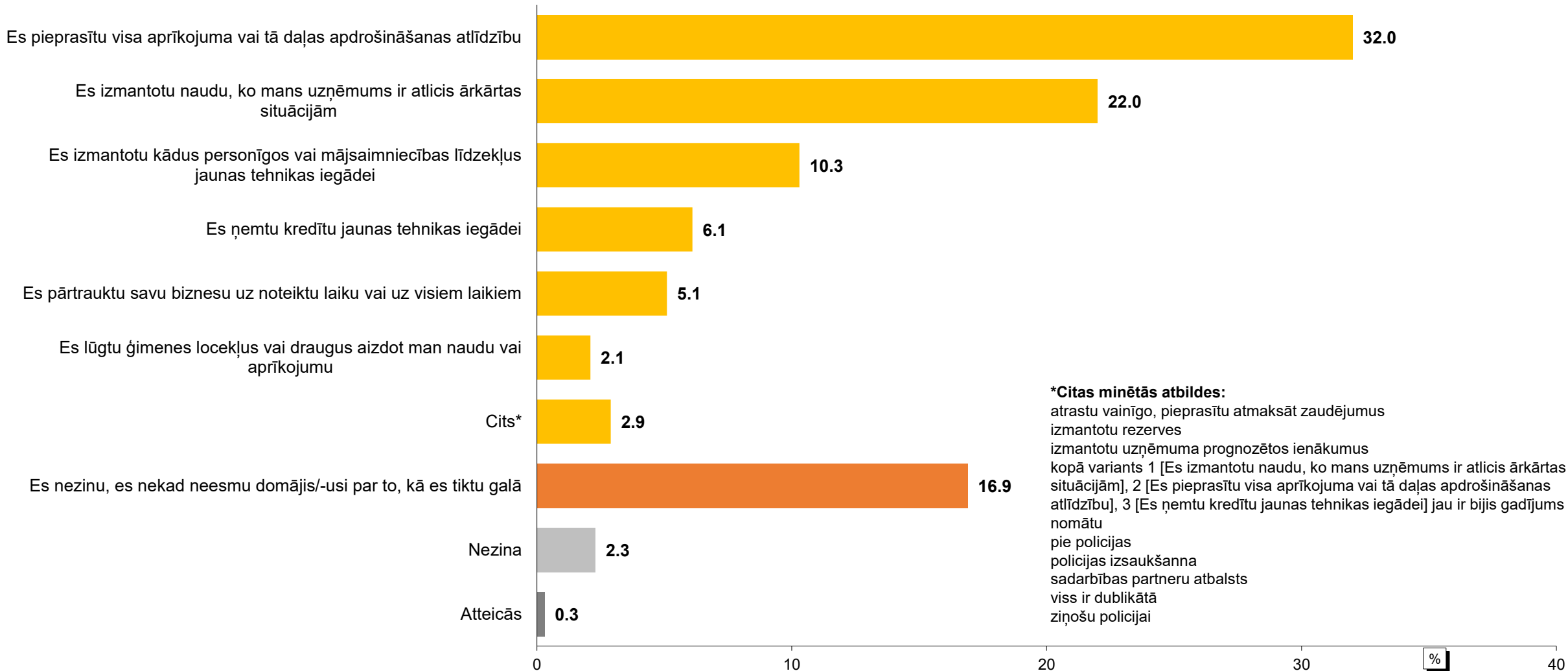
Kura no šīm iespējām, jūsuprāt, būs svarīgākais ienākumu avots, lai finansētu savu pensiju?

Bāze: respondenti, kas ir domājuši par vecumdienām, n = 339

2. Uzņēmuma finanšu plānošana un vadīšana

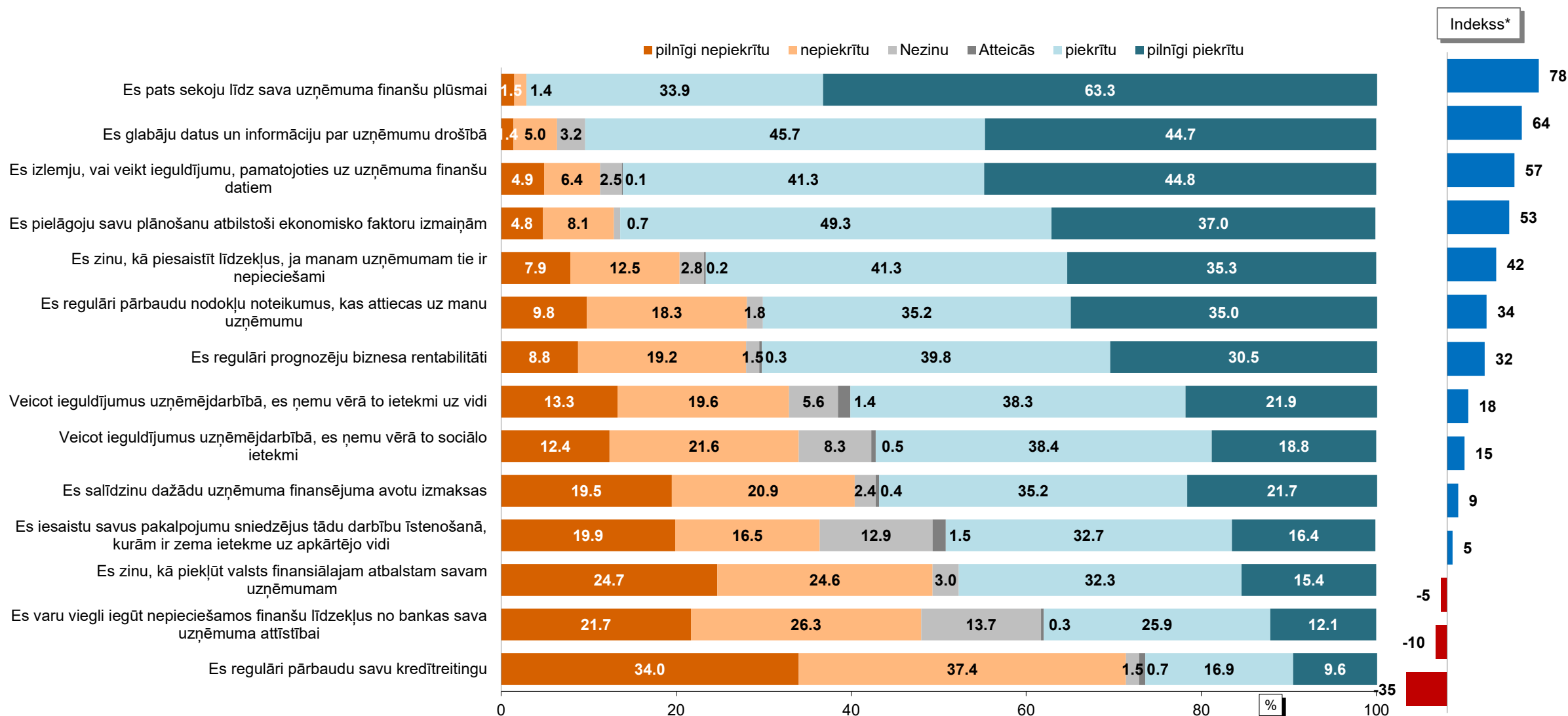
Iedomājieties, ka rīt jūs atklājat, ka lielākā daļa aprīkojuma, kas jums nepieciešams uzņēmuma darbībai, ir nozagta (tie varētu būt datori, transportlīdzekļi vai cits aprīkojums). Kurš no šiem apgalvojumiem vislabāk atspoguļo to, ko jūs darītu?

Bāze: visi respondenti, n = 500

2. Uzņēmuma finanšu plānošana un vadīšana

Vai, domājot par savu biznesu, jūs piekrītat vai nepiekrītat šādiem apgalvojumiem?

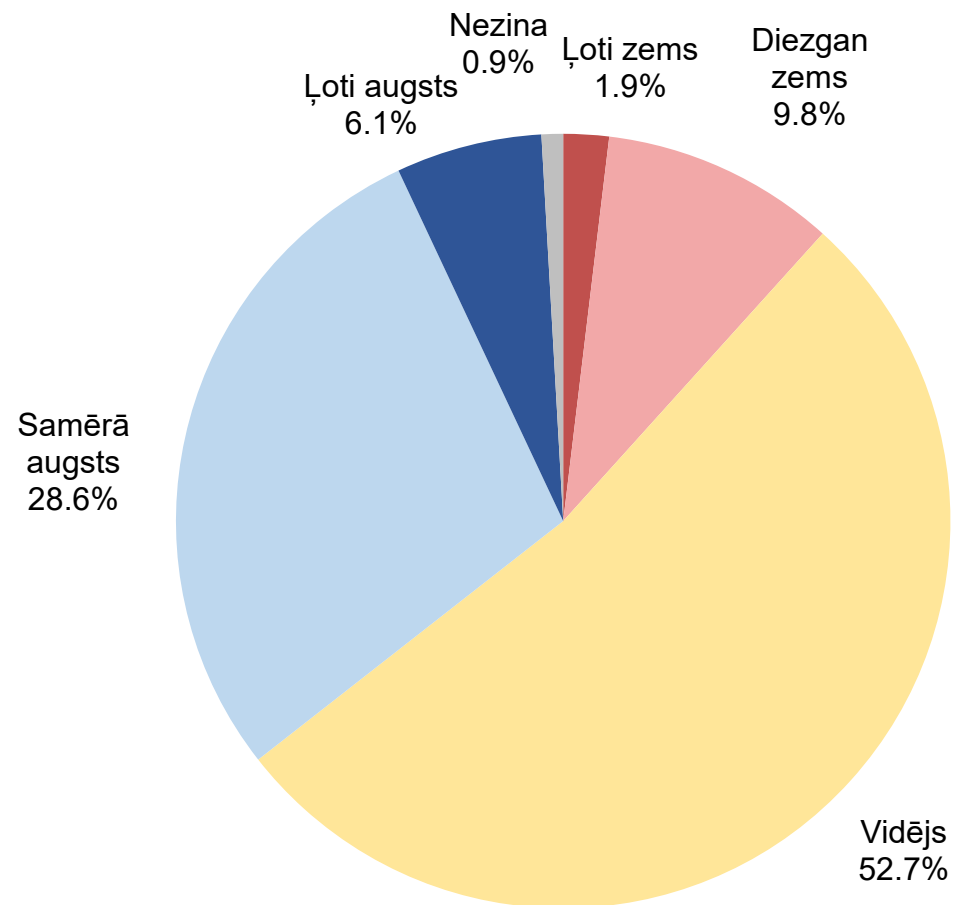
Bāze: visi respondenti, n = 500

* Indekss tiek aprēķināts, no pozitīvo vērtējumu īpatsvara atņemot negatīvo vērtējumu īpatsvaru, turklāt pilnībā pozitīvo un pilnībā negatīvo vērtējumu īpatsvars tiek reizināts ar 1, bet daļēji pozitīvo un daļēji negatīvo vērtējumu īpatsvars – ar 0.5. Indeksa vērtības var būt robežās no –100 līdz 100. Aprēķinot indeksu, netiek ņemti vērā neitrālie vērtējumi un atbildes “grūti pateikt”, u. tml.

3. FINANŠU ZINĀŠANAS UN ATTIEKSME

3. Finanšu zināšanas un attieksme

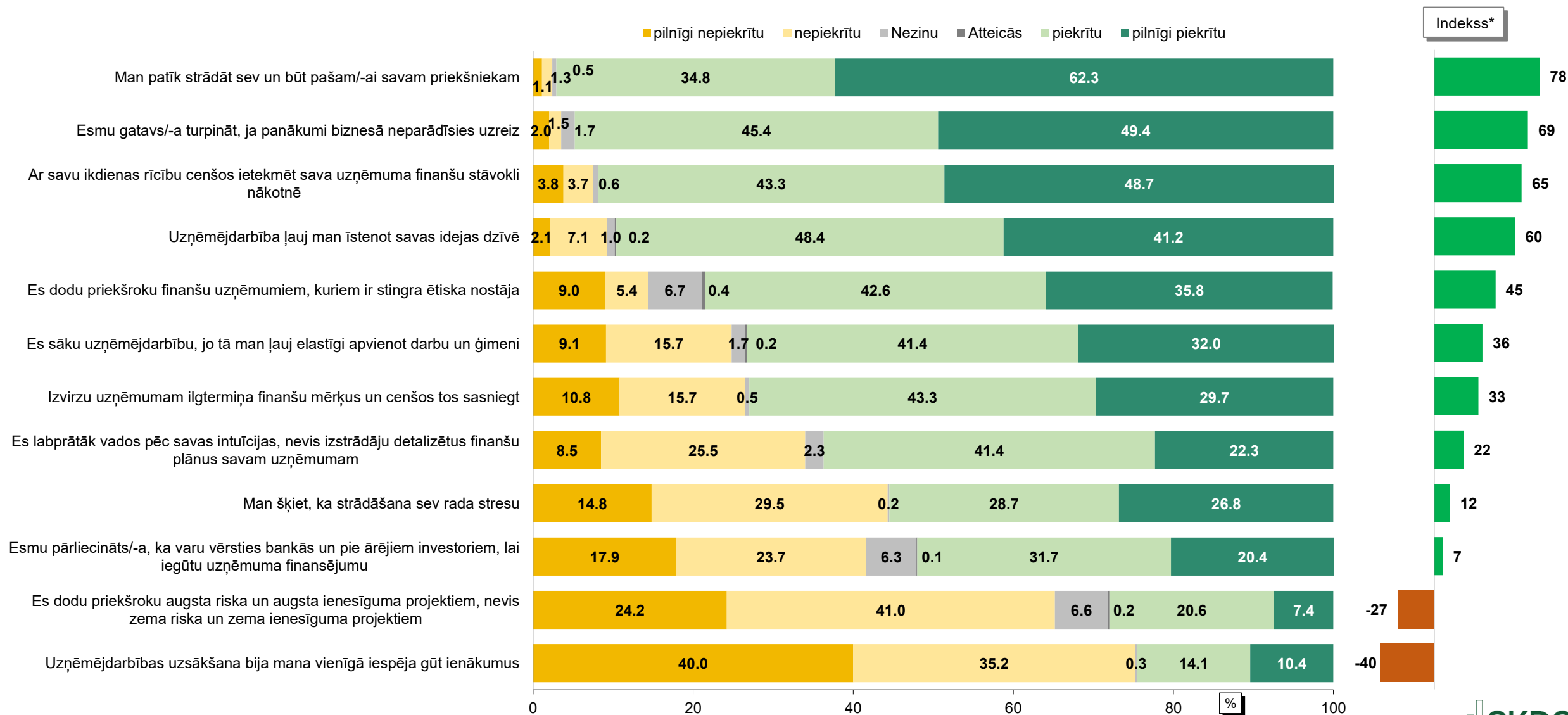
Kā jūs kopumā vērtējat savas zināšanas par finanšu jautājumiem, salīdzinājumā ar citiem pieaugušajiem Latvijā?

Bāze: visi respondenti, n = 500

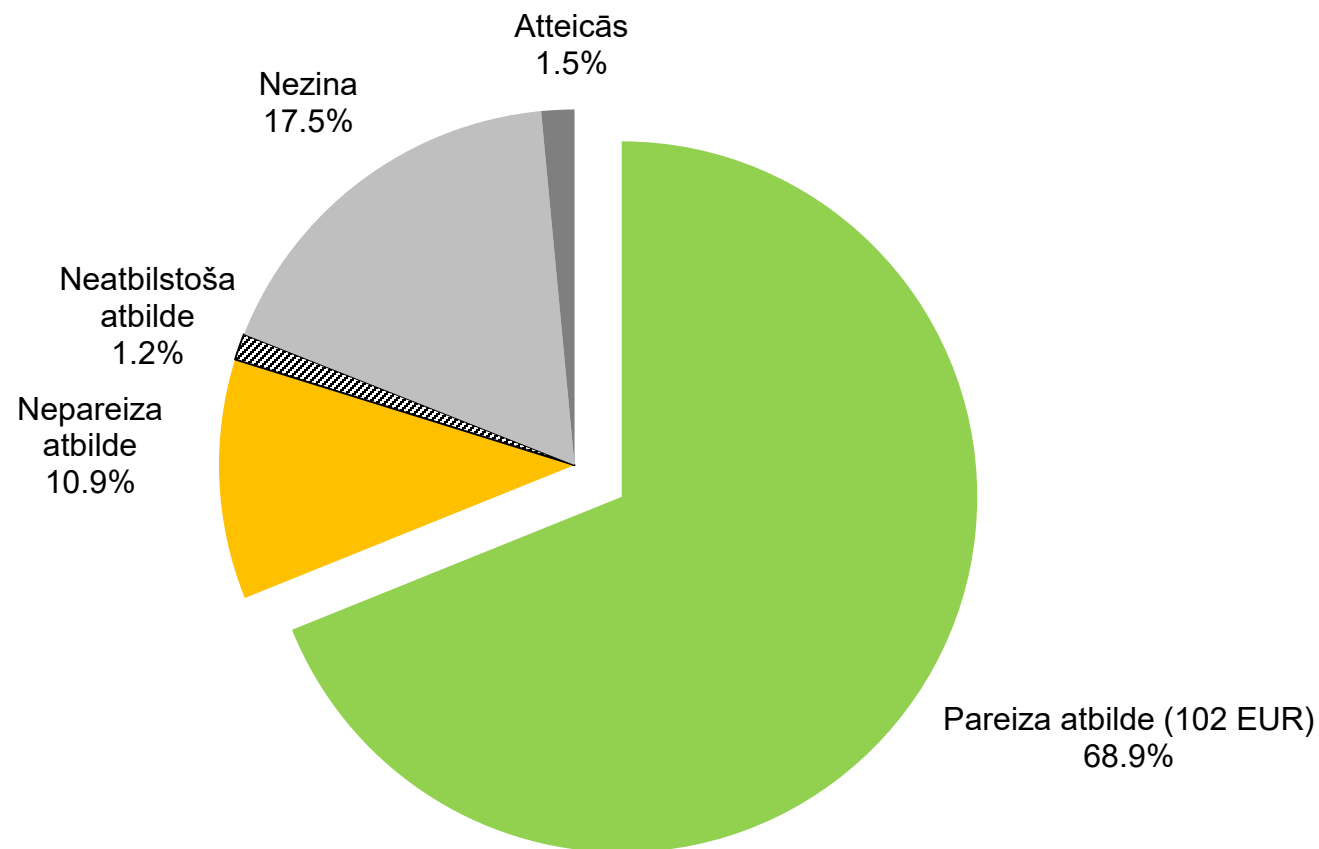
3. Finanšu zināšanas un attieksme

Domājot par jūsu uzņēmumu, vai Jūs piekrītat vai nepiekrītat šādiem apgalvojumiem?

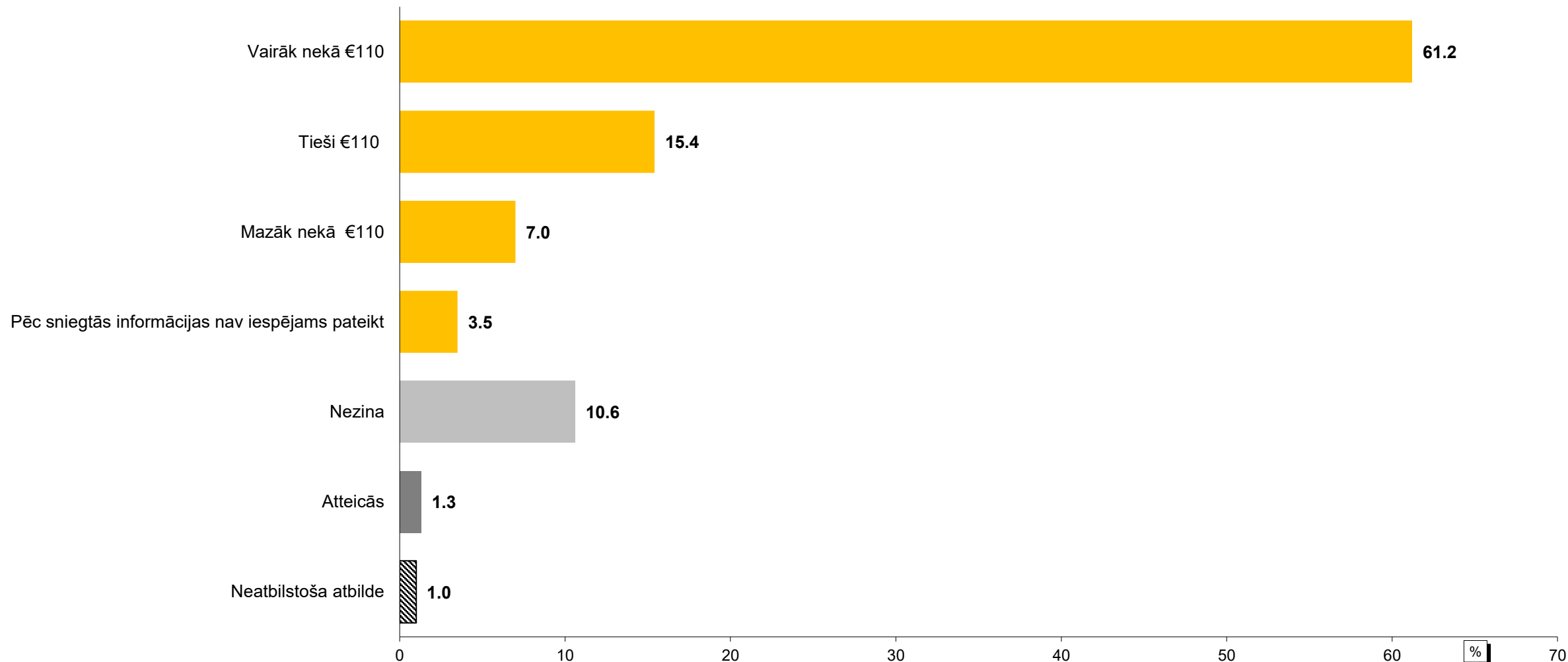
3. Finanšu zināšanas un attieksme

Iedomājieties, ka kāds iegulda 100 eiro (bez komisijas maksas, bez nodokļu nomaksas) krājkontā ar garantētu procentu likmi 2 % gadā. Viņš neveic nekādus turpmākus maksājumus šajā kontā un neizņem naudu. Cik daudz līdzekļu būtu kontā pirmā gada beigās, kad procentu maksājums ir veikts?

Bāze: visi respondenti, n = 500

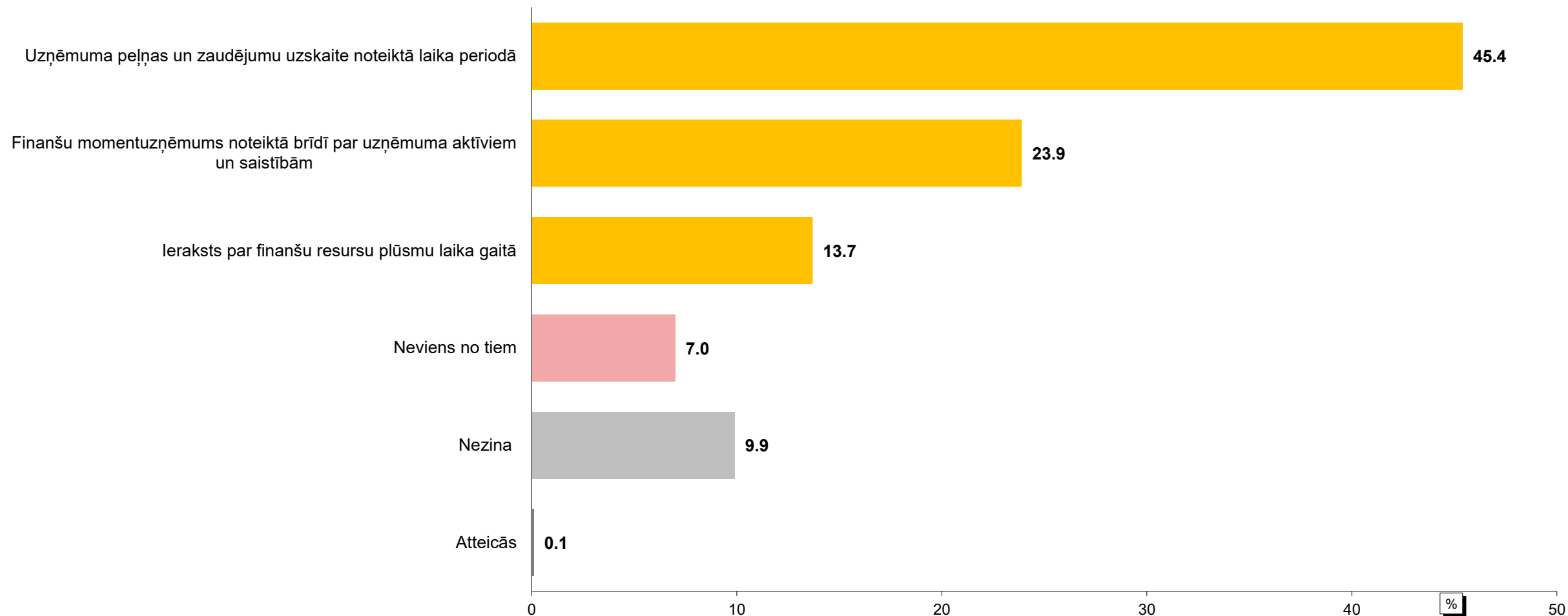
Cik daudz būtu kontā pēc 5 gadiem [pievienojiet, ja nepieciešams: atcerieties, ka nav nodevu vai nodokļu atskaitījumu]? Vai tas būtu:

Bāze: visi respondenti, n = 500

3. Finanšu zināšanas un attieksme

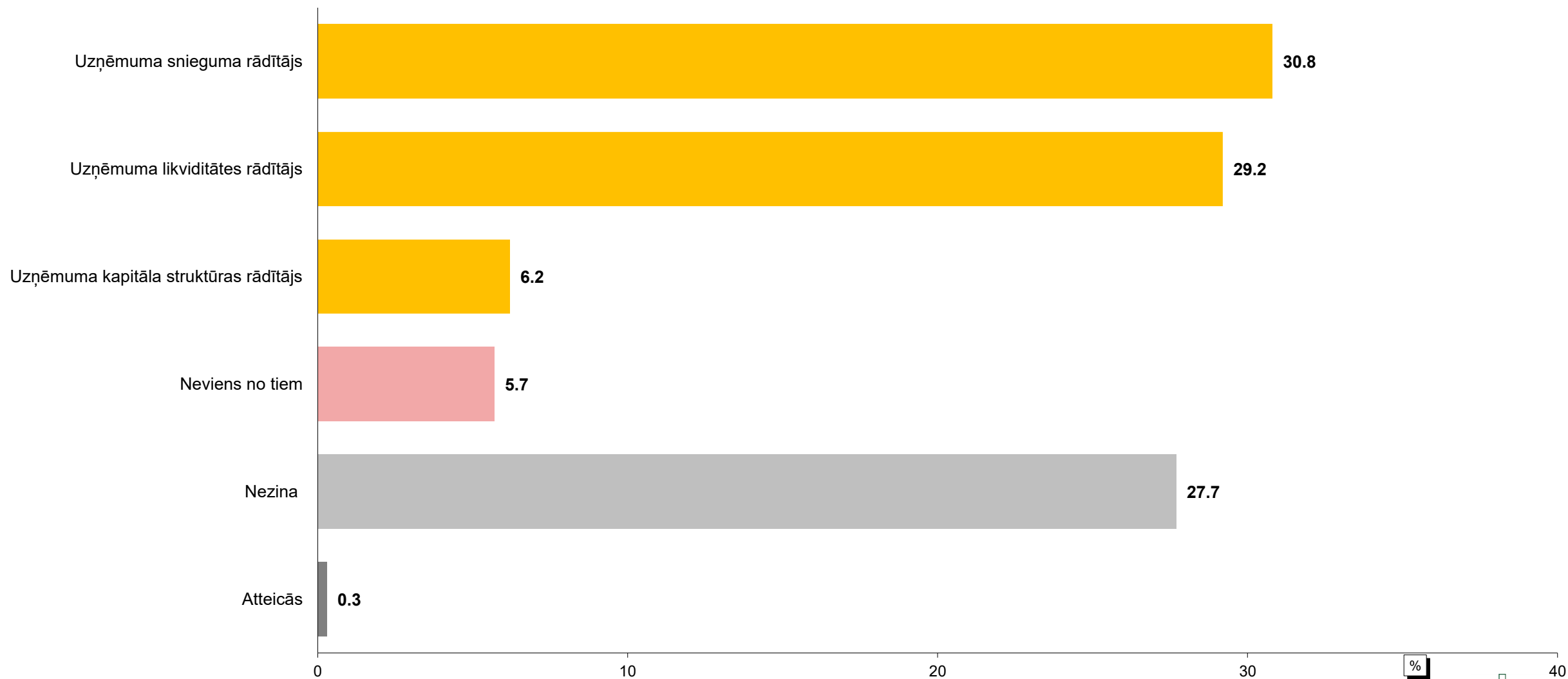
Kurš no šiem piemēriem vislabāk raksturo uzņēmuma bilanci?

Bāze: visi respondenti, n = 500

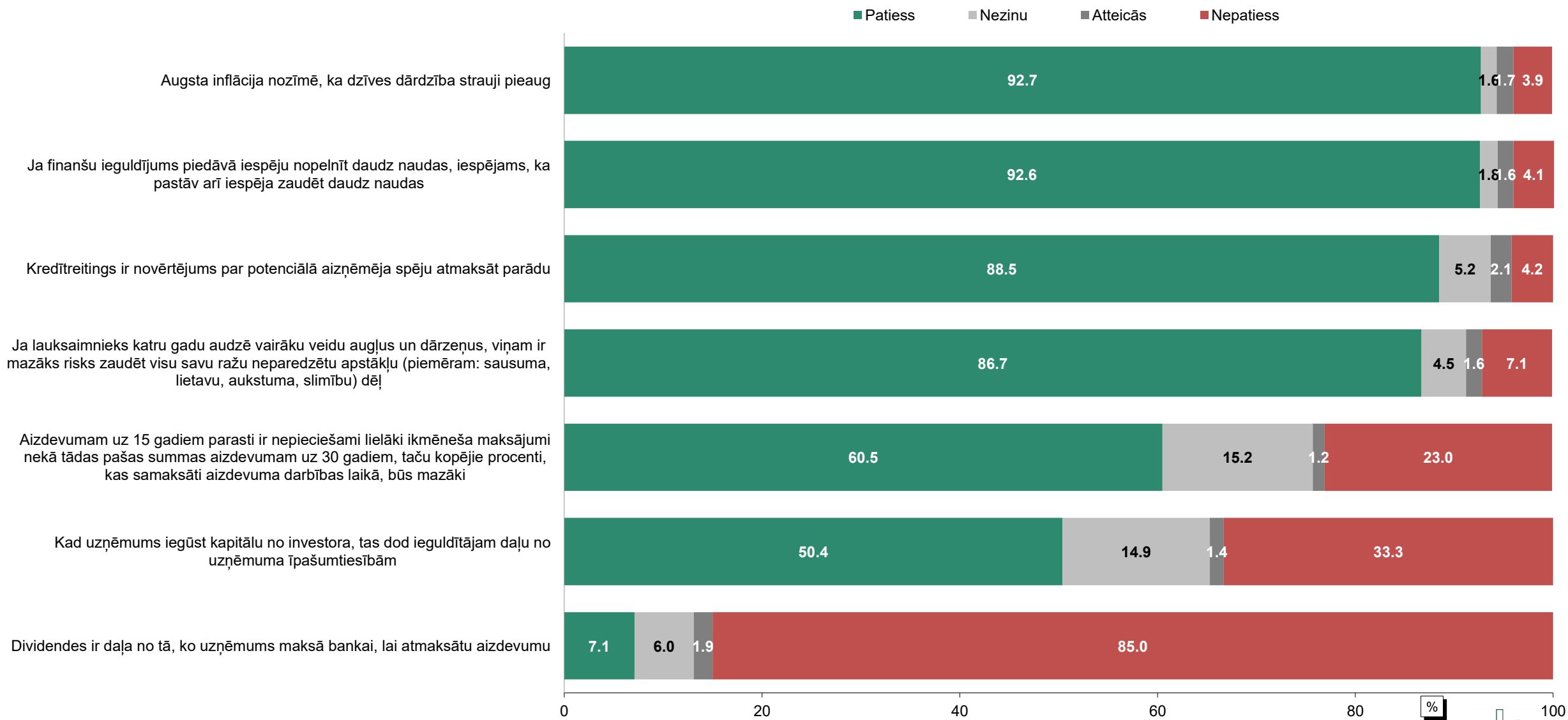
3. Finanšu zināšanas un attieksme

Kurš no šiem vislabāk raksturo aktīvu atdevi (ROA)?

3. Finanšu zināšanas un attieksme

Vai, jūsuprāt, šādi apgalvojumi ir patiesi vai nepatiesi?

4. FINANŠU IZGLĪTĪBA UN AIZSARDZĪBA

4. Finanšu izglītība un aizsardzība

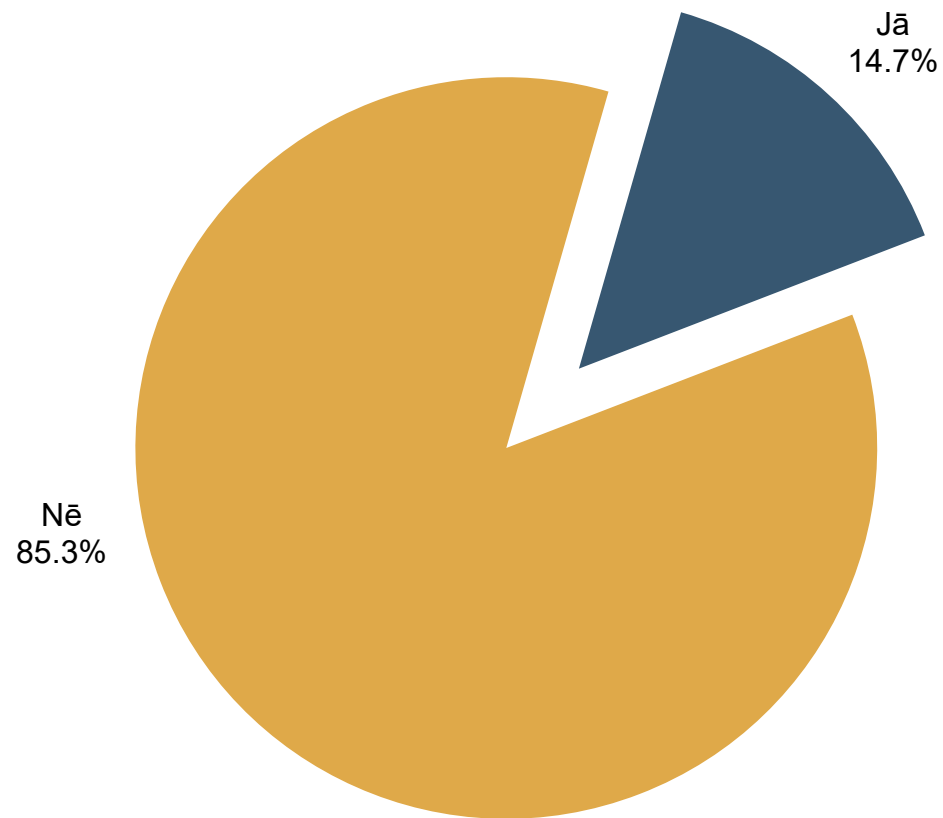
Vai jūs esat kādreiz piedalījies/-usies mācībās par to, kā pārvaldīt uzņēmuma finanses?

Bāze: visi respondenti, n = 500

4. Finanšu izglītība un aizsardzība

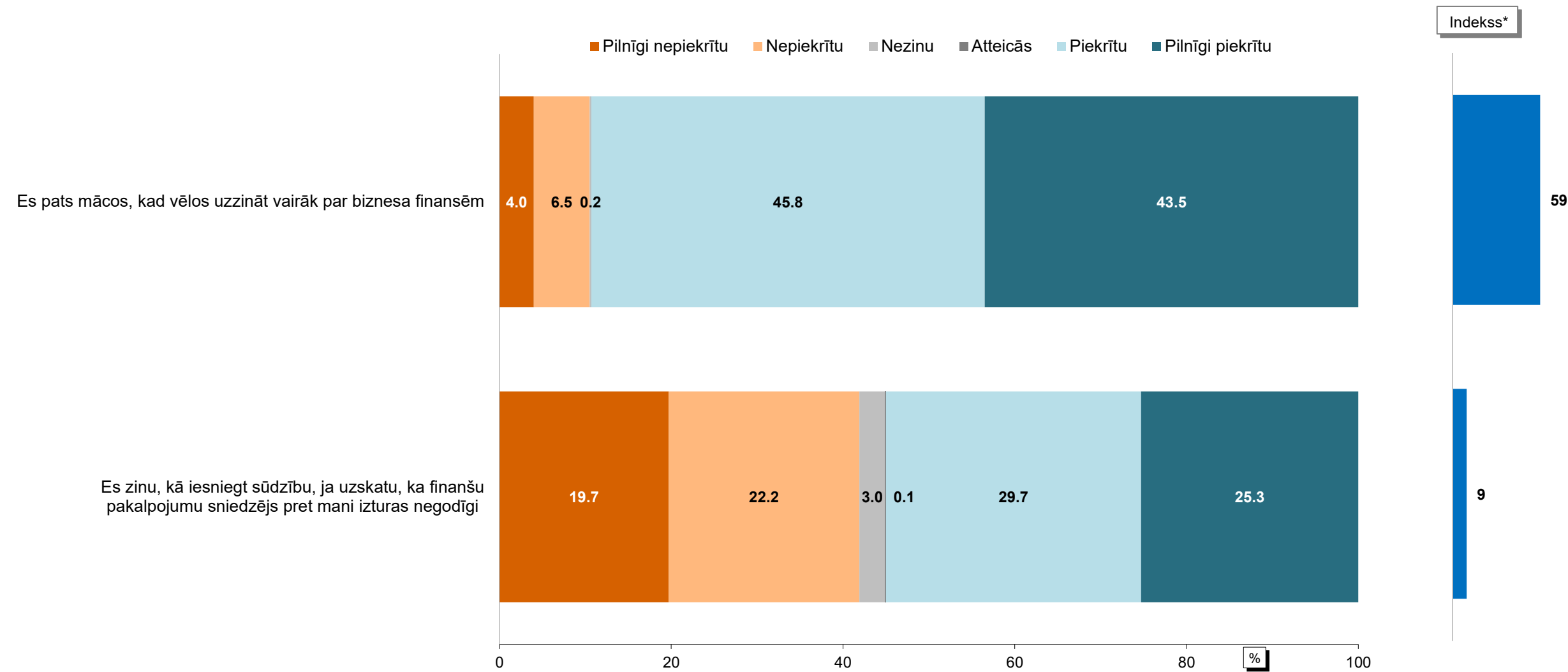
Vai jūs esat kādreiz piedalījies/-usies mācībās par personīgās naudas pārvaldību?

Bāze: visi respondenti, n = 500

4. Finanšu izglītība un aizsardzība

Vai jūs piekrītat vai nepiekrītat šādiem apgalvojumiem?

Bāze: visi respondenti, n = 500

30 10.2023. * Indekss tiek aprēķināts, no pozitīvo vērtējumu īpatsvara atņemot negatīvo vērtējumu īpatsvaru, turklāt pilnībā pozitīvo un pilnībā negatīvo vērtējumu īpatsvars tiek reizināts ar 1, bet daļēji pozitīvo un daļēji negatīvo vērtējumu īpatsvars – ar 0.5. Indeksa vērtības var būt robežās no –100 līdz 100. Aprēķinot indeksu, netiek ņemti vērā neitrālie vērtējumi un atbildes "grūti pateikt", u. tml.

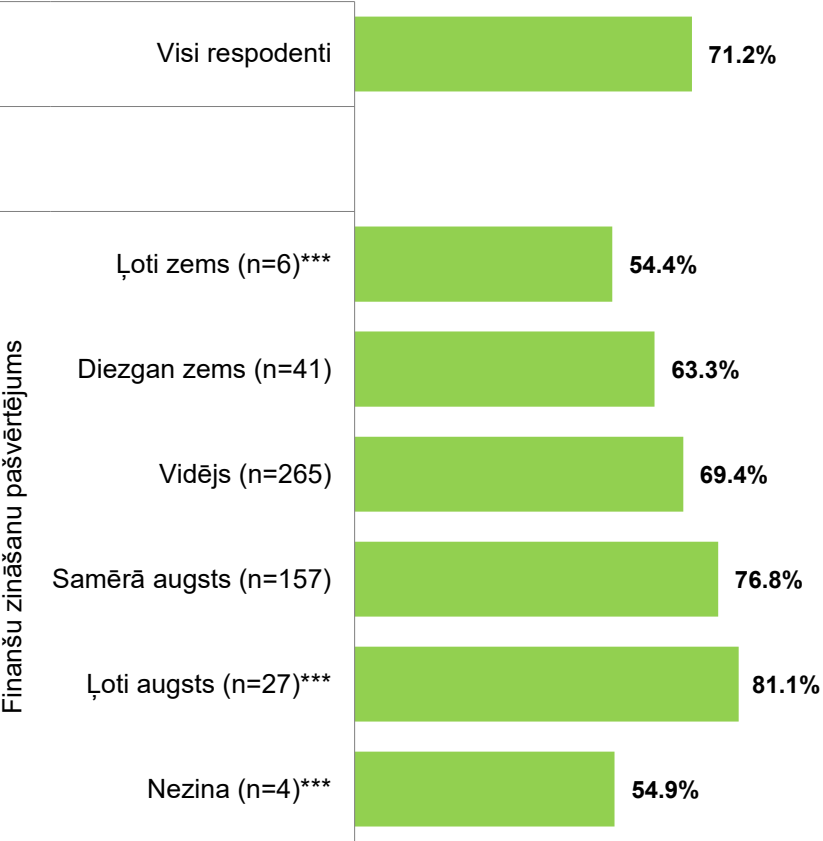
5. FINANŠU PRATĪBAS INDEKSS

5. Finanšu pratības indekss

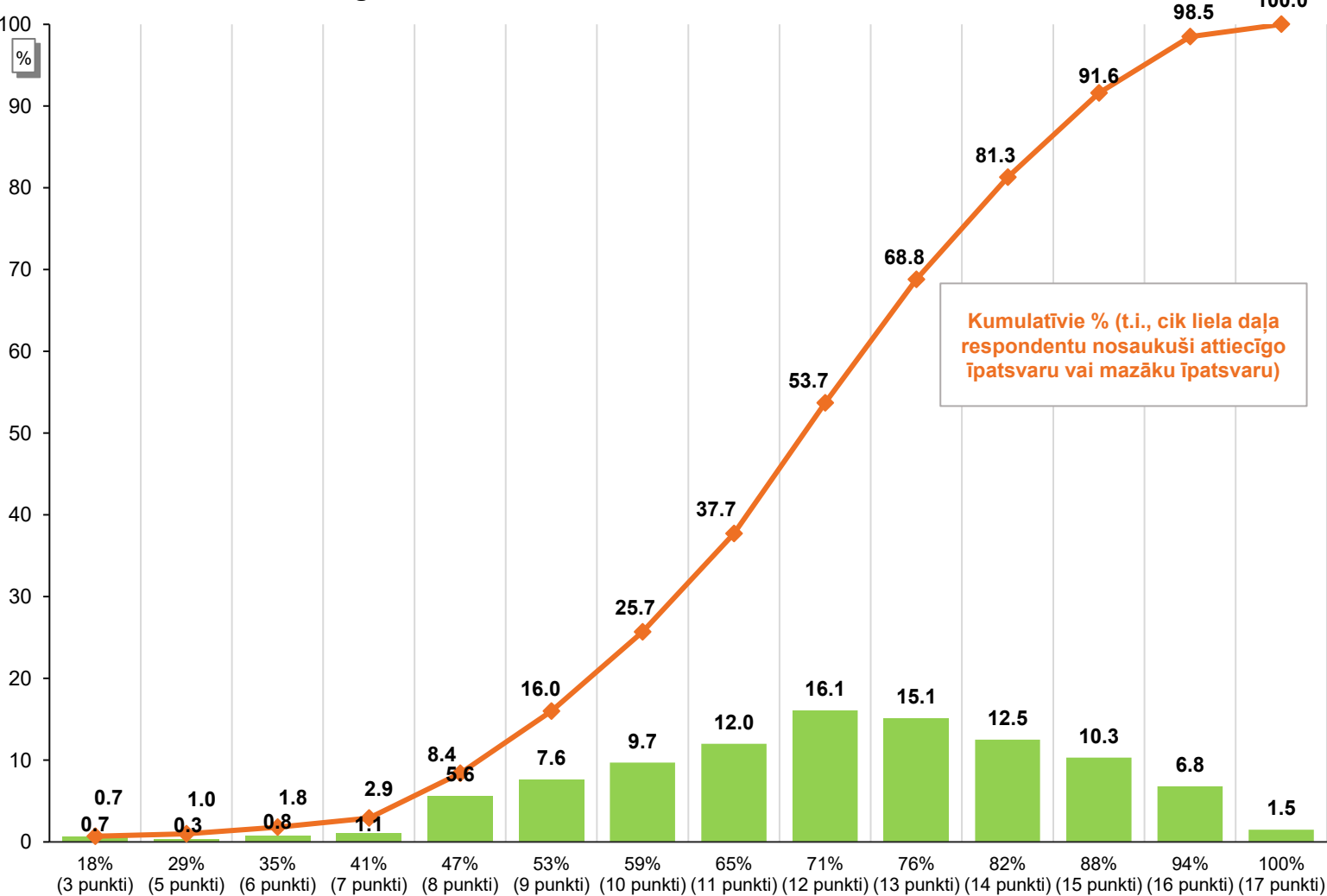
Finanšu pratības indekss*

Vidējā vērtība**: 71.2 %
Moda: 71.0 %
Mediāna: 71.0 %

Indekss atkarībā no finanšu zināšanu
pašvērtējuma, vidējā vērtība

Indekss atkarībā no sasniegto rezultātu biežuma

FINANŠU PRATĪBAS INDEKSS

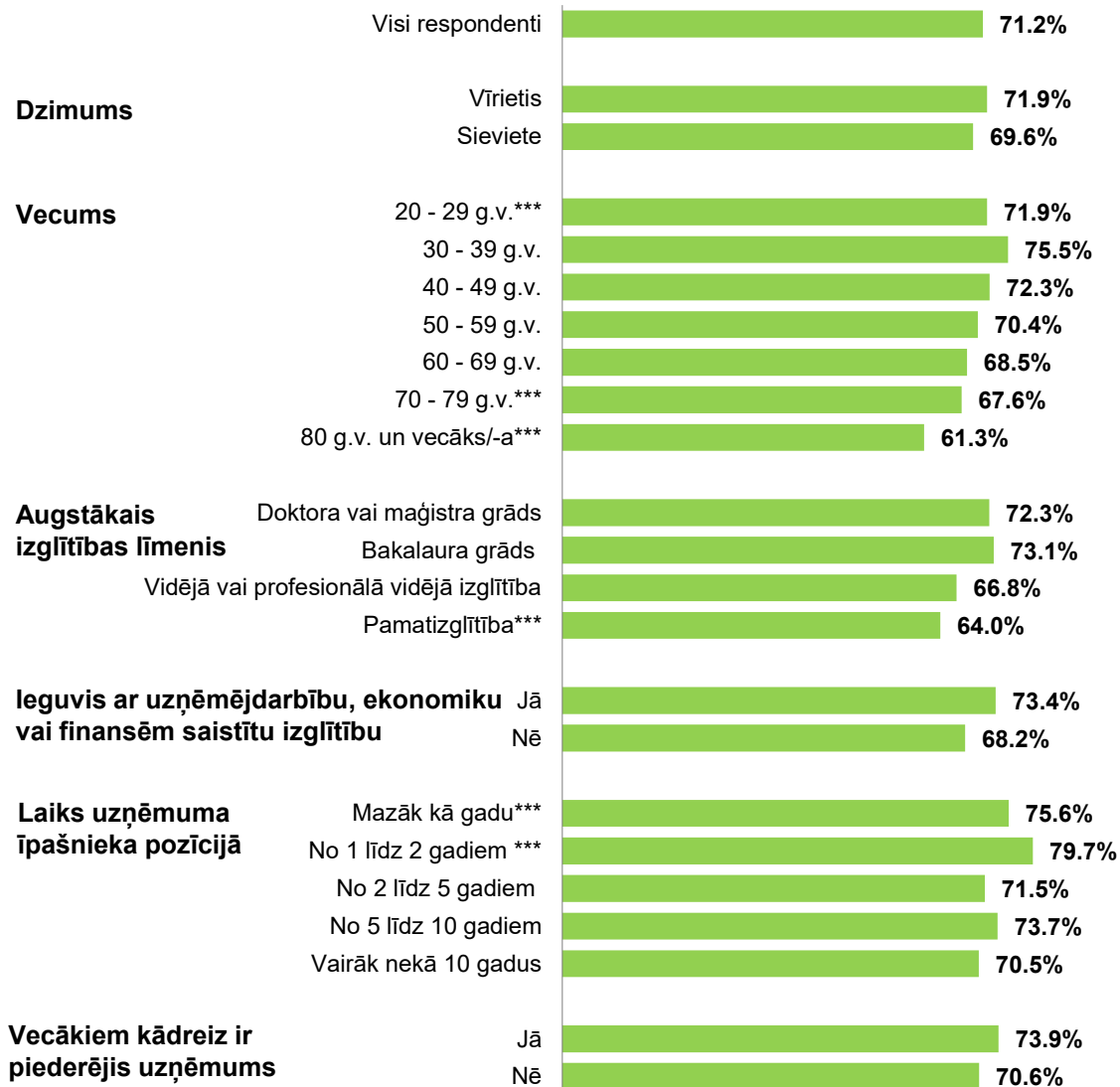
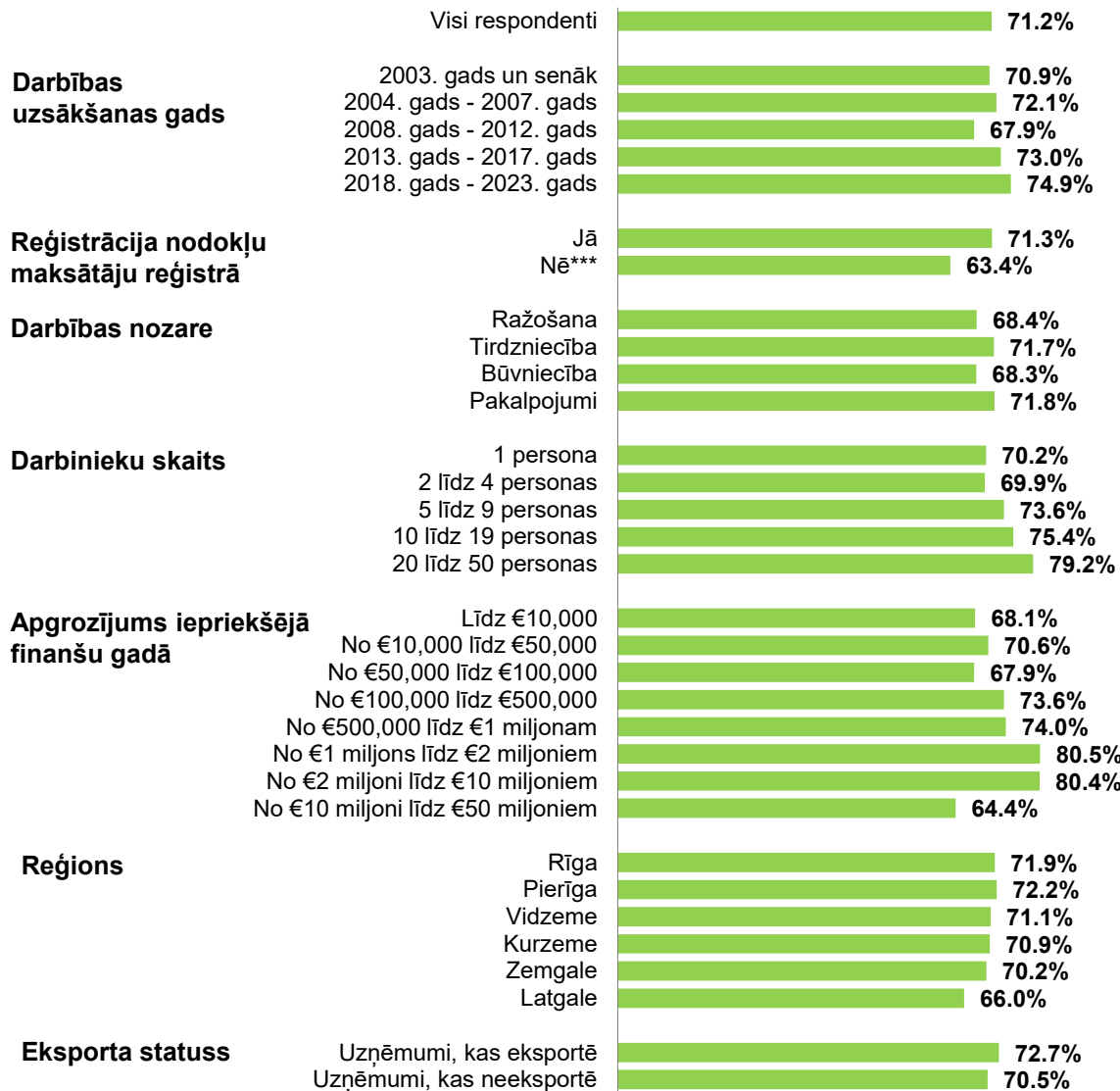
* Finanšu pratības indekss ir finanšu zināšanu, finanšu uzvedības un attieksmes pret finanšu lietām rezultātu summa, kas izteikta procentos no maksimālā iegūstamo punktu skaita.

** Vidējā aritmētiskā vērtība skalā no 0 līdz 100 %

10.2023. *** Respondentu skaits grupā nav pietiekams ticamu secinājumu veikšanai.

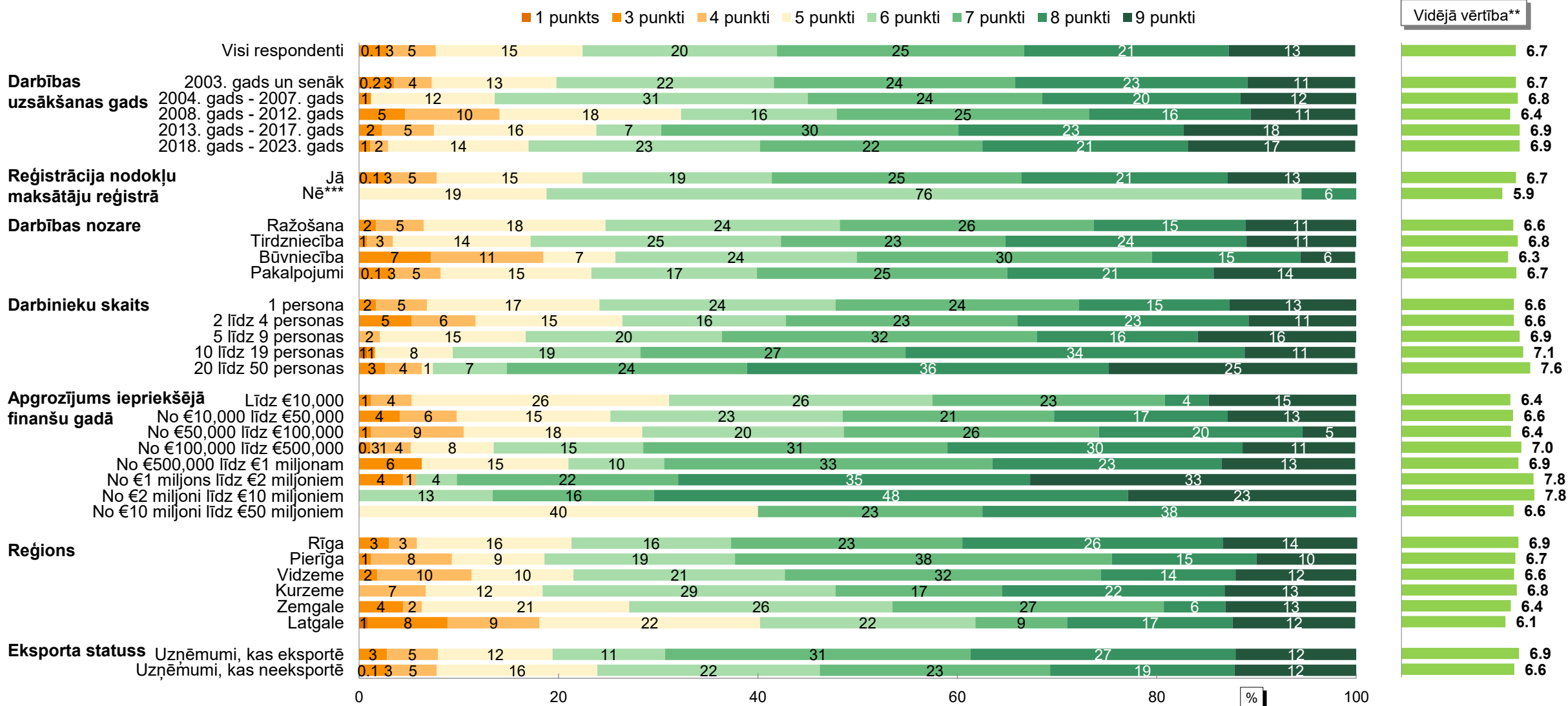
5. Finanšu pratības indekss

Finanšu pratības indekss*, vidējā aritmētiskā vērtība** dažādās uzņēmumu grupās

5. Finanšu pratības indekss

Finanšu uzvedības rezultāts* dažādās uzņēmumu grupās

Bāze: visi respondenti, n = 500

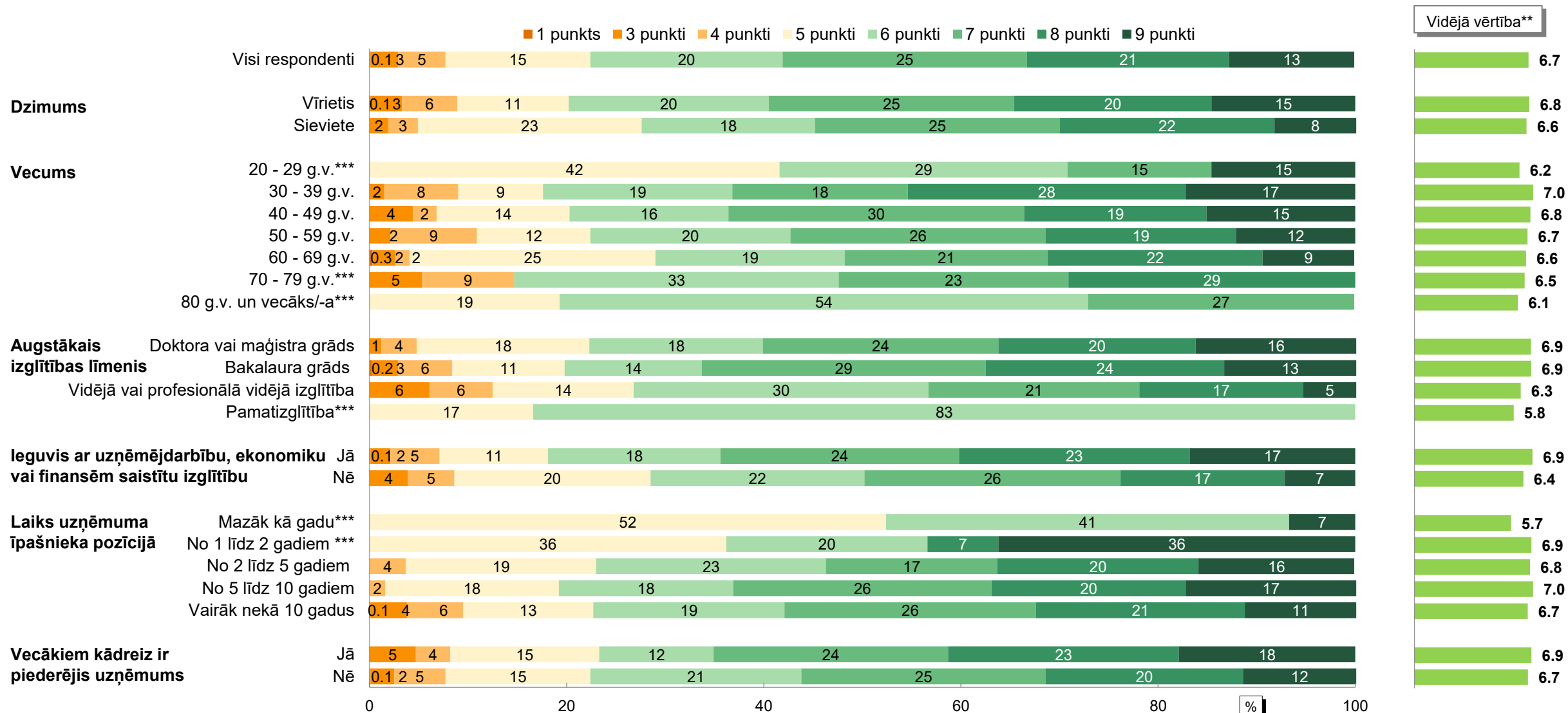
* Uzvedības rezultāts aprēķināts kā pareizo atbilžu skaits uz jautājumiem par gudru uzņēmuma finanšu pārvaldību un kontroli, finanšu risku vadību un personīgā pensijas uzkrājuma veidošanu.

** Vidējā aritmētiskā vērtība skalā no 0 līdz 9

*** Respondentu skaits grupā nav pietiekams ticamu secinājumu veikšanai.

5. Finanšu pratības indekss

Finanšu uzvedības rezultāts* dažādās uzņēmumu īpašnieku demogrāfiskajās grupās

Bāze: visi respondenti, n = 500

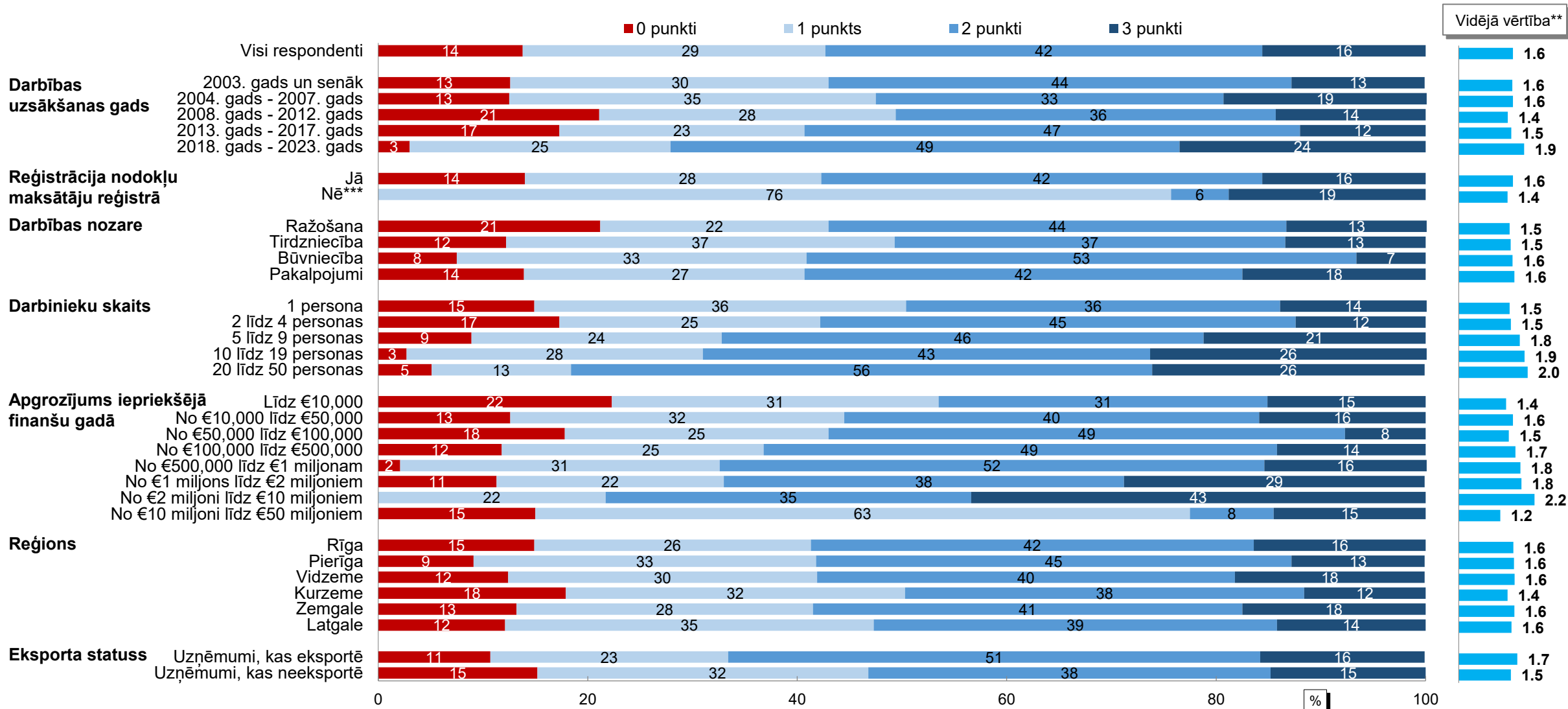
* Uzvedības rezultāts aprēķināts kā pareizo atbilžu skaits uz jautājumiem par gudru uzņēmuma finanšu pārvaldību un kontroli, finanšu risku vadību un personīgā pensijas uzkrājuma veidošanu.

** Vidējā aritmētiskā vērtība skalā no 0 līdz 9

*** Respondentu skaits grupā nav pietiekams ticamu secinājumu veikšanai.

5. Finanšu pratības indekss

Attieksmes pret finanšu lietām rezultāts* dažādās uzņēmumu grupās

Bāze: visi respondenti, n = 500

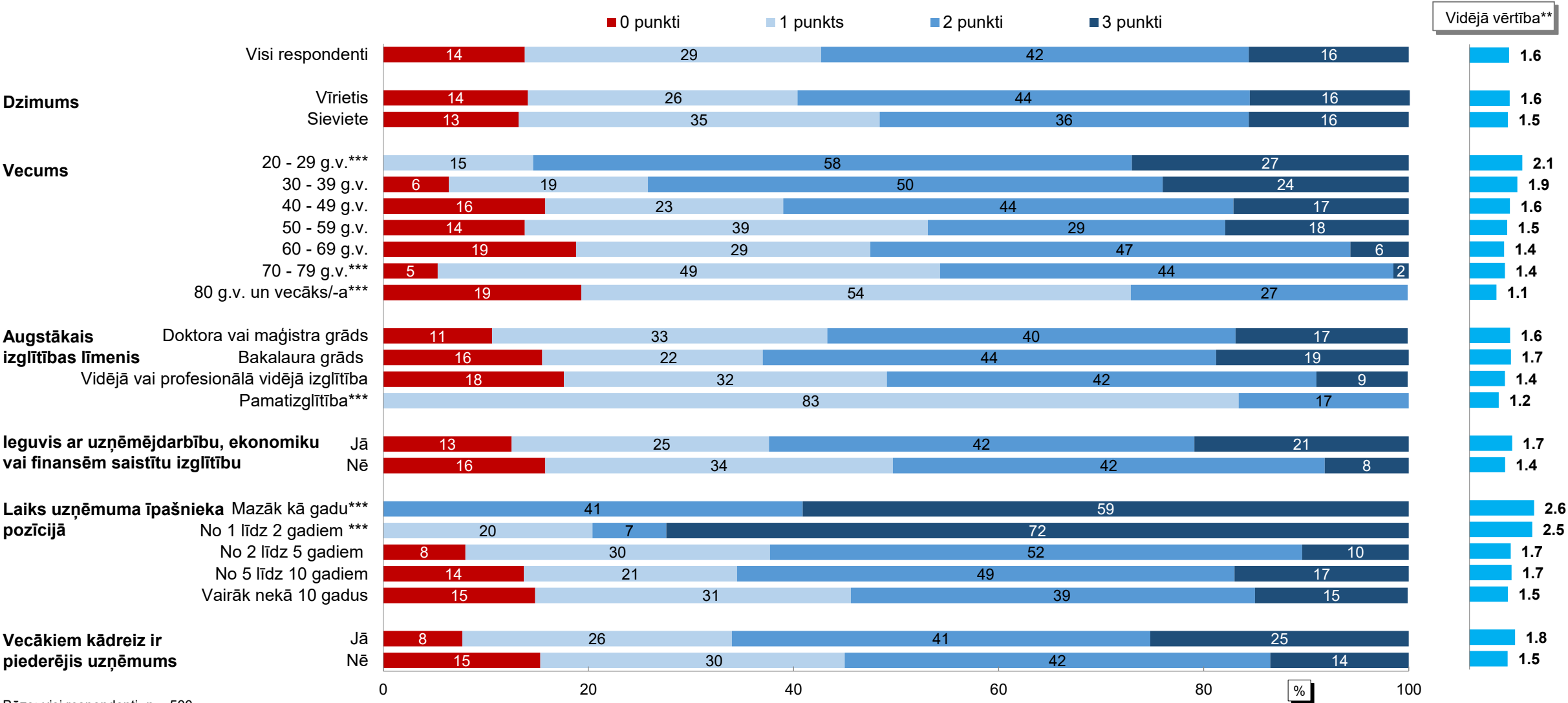
* Attieksmes rezultāts aprēķināts, ņemot vērā pausto attieksmi pret finansiāli gudru rīcību ar finansēm, tās plānojot un pārvaldot.

** Vidējā aritmētiskā vērtība skalā no 0 līdz 3

*** Respondentu skaits grupā nav pietiekams ticamu secinājumu veikšanai.

5. Finanšu pratības indekss

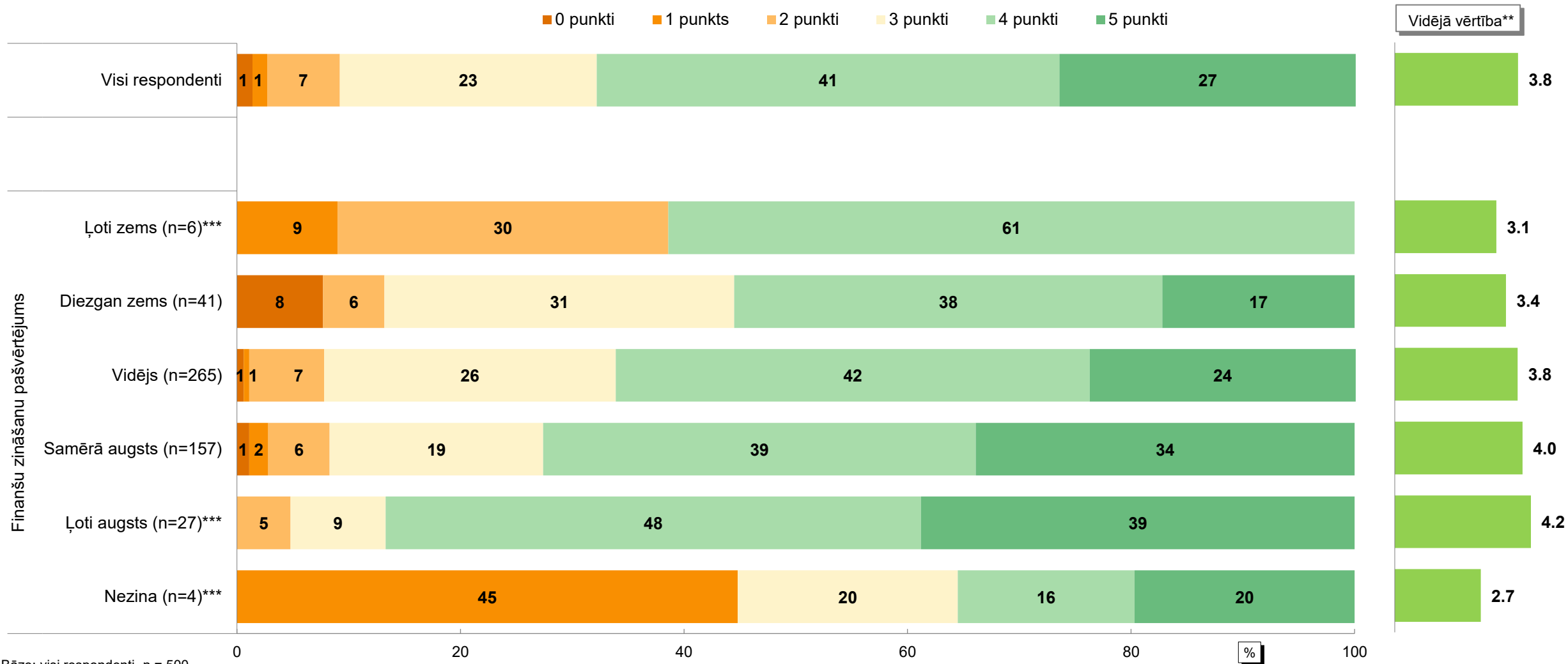
Attieksmes pret finanšu lietām rezultāts* dažādās uzņēmumu īpašnieku demogrāfiskajās grupās

Bāze: visi respondenti, n = 500
* Attieksmes rezultāts aprēķināts, ņemot vērā pausto attieksmi pret finansiāli gudru rīcību ar finansēm, tās plānojot un pārvaldot
** Vidējā aritmētiskā vērtība skalā no 0 līdz 3
*** Respondentu skaits grupā nav pietiekams ticamu secinājumu veikšanai.

5. Finanšu pratības indekss

Finanšu zināšanu rezultāts* atkarībā no finanšu zināšanu pašvērtējuma

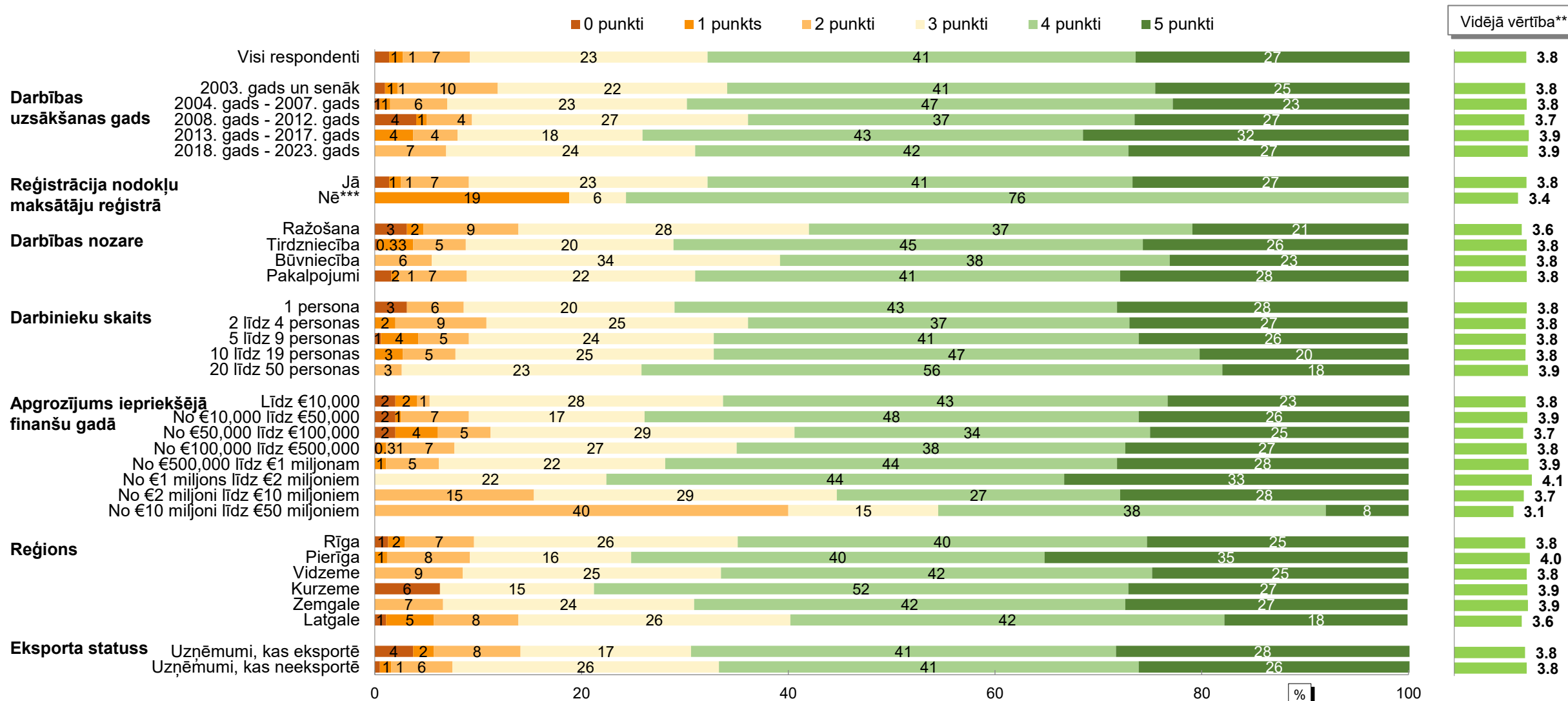
* Zināšanu rezultāts aprēķināts kā pareizo atbilžu skaits uz jautājumiem par uzņēmuma finanšu pārvaldību, dividendēm, investoriem, kredītiem, inflāciju, risku un atdevi, vienkāršajiem un saliktajiem procentiem.

** Vidējā aritmētiskā vērtība skalā no 0 līdz 5

*** Respondentu skaits grupā nav pietiekams ticamu secinājumu veikšanai.

5. Finanšu pratības indekss

Finanšu zināšanu rezultāts* dažādās uzņēmumu grupās

Bāze: visi respondenti, n = 500

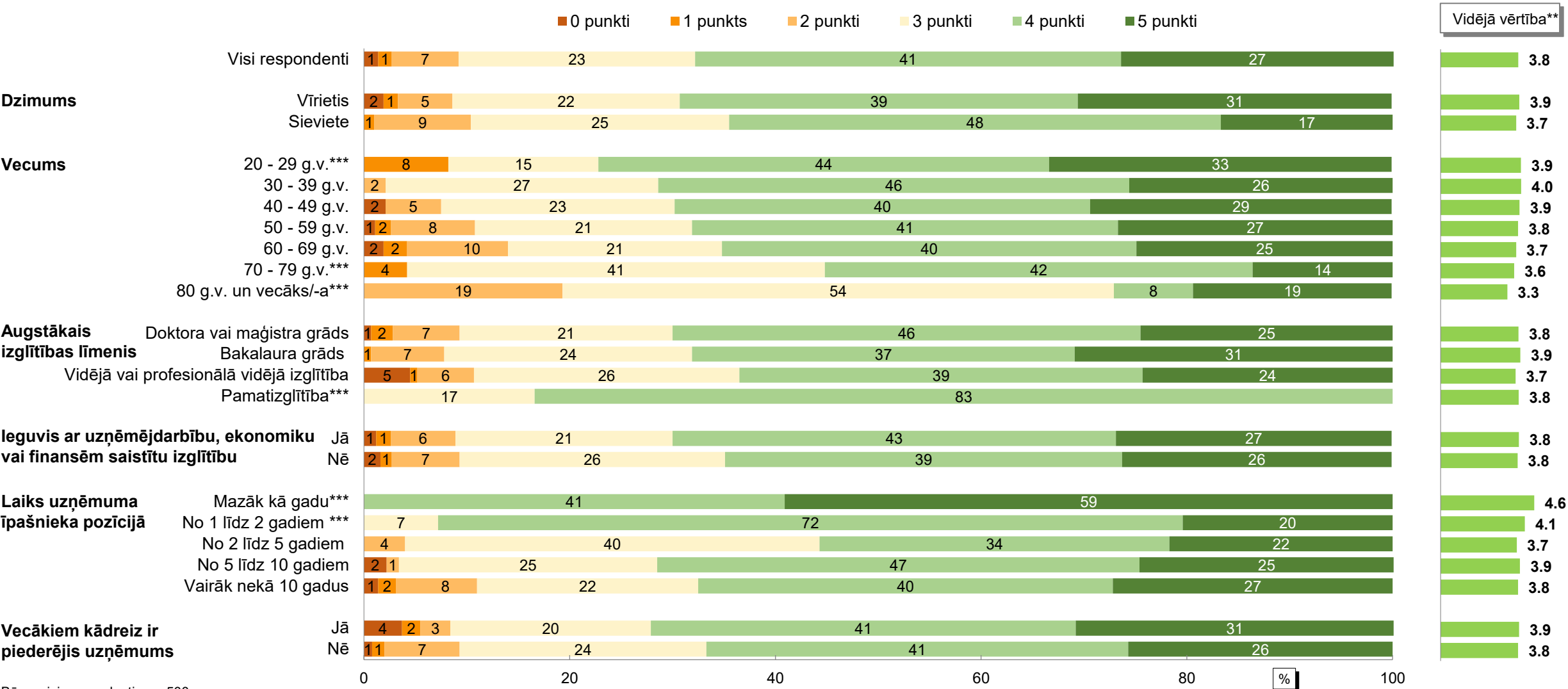
* Zināšanu rezultāts aprēķināts kā pareizo atbilžu skaits uz jautājumiem par uzņēmuma finanšu pārvaldību, dividendēm, investoriem, kredītiem, inflāciju, risku un atdevi, vienkāršajiem un saliktajiem procentiem.

** Vidējā aritmētiskā vērtība skalā no 0 līdz 5

*** Respondentu skaits grupā nav pietiekams ticamu secinājumu veikšanai.

5. Finanšu pratības indekss

Finanšu zināšanu rezultāts* dažādās uzņēmumu īpašnieku demogrāfiskajās grupās

Bāze: visi respondenti, n = 500

* Zināšanu rezultāts aprēķināts kā pareizo atbilžu skaits uz jautājumiem par uzņēmuma finanšu pārvaldību, dividendēm, investoriem, kredītiem, inflāciju, risku un atdevi, vienkāršajiem un saliktajiem procentiem.

** Vidējā aritmētiskā vērtība skalā no 0 līdz 5

*** Respondentu skaits grupā nav pietiekams ticamu secinājumu veikšanai.

SKDS

tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs

Baznīcas iela 32-2, Rīga, Latvija, LV-1010
tālrs.: +371 67 312 876, fakss: +371 67 312 874
e-pasts: skds@skds.lv
www.skds.lv